



—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за липень – серпень 2023 року

ЗМІСТ

	Перелік скорочень	5
I.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	6
1.	Оподаткування	6
1.1.	Правові позиції Верховного Суду у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду	6
1.1.1.	Про дату, з якої обчислюється 1095-денний строк, упродовж якого може бути накладений штраф	6
1.1.2.	Про дотримання строку звернення до суду з позовом про застосування наслідків недійсності правочину, якщо така вимога заявлена не одночасно з вимогою про визнання правочину недійсним	8
1.2.	Правові позиції колегій суддів Касаційного адміністративного суду	10
1.2.1.	Про віднесення до складу витрат процентів за позикою та від'ємного значення курсових різниць	11
1.2.2.	Про активи ІСІ як об'єкт оподаткування	12
1.2.3.	Про встановлення величини коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель	13
1.2.4.	Про обов'язок включення платника до Електронного реєстру суб'єктів господарювання, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини	15
1.2.5.	Про порушення своєчасності реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних	17
1.2.6.	Про використання реєстраторів розрахункових операцій	19
1.2.7.	Про метод «витрати плюс» для визначення звичайних цін	20
1.2.8.	Про строк реєстрації акцизного складу	22
1.2.9.	Про відображення у фінансовій звітності доходів або витрат платника податків	24
2.	Митна справа	25
2.1.	Про застосування митних пільг на підставі міжнародних договорів	25
3.	Валютне регулювання та валютний контроль	27
3.1.	Про підтвердження форс-мажорних обставин	27
4.	Грошовий обіг і розрахунки	28
4.1.	Про порядок ведення обліку скрапленого газу за місцем його продажу	28
II.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	30

1.1.	Про підставу для заміни посвідчення особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи, на посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС	30
1.2.	Про документ, який засвідчує право власника на отримання земельної частки (паю)	33
1.3.	Про відсутність підстав вважати ділову репутацію керівництва банку небездоганною у разі наявності у Єдиному реєстрі досудових розслідувань інформації про можливі кримінальні правопорушення, вчинені керівниками банку	35
1.4.	Про правомірність затримання державним прикордонним інспектором ветеринарної медицини вантажу з товарами, якщо міжнародний ветеринарний сертифікат, яким супроводжується вантаж, викликає сумніви у його дійсності	38
1.5.	Про встановлення законодавчої заборони на період дії правового режиму воєнного стану щодо безоплатної передачі земель державної, комунальної власності у приватну власність	41
1.6.	Про неприпустимість примусового відчуження об'єкта нерухомого майна, який перебуває у приватній власності, окремо від земельної ділянки, на якій він розташований і яка перебуває у комунальній власності	43
1.7.	Про забезпечення доступності повної загальної середньої освіти	45
1.8.	Про правомірність відмови у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу в разі, якщо заяву про внесення відповідних змін подано щодо засновника (учасника), який на момент подання такої заяви внесений до Єдиного реєстру боржників	48
1.9.	Про визначення кола суб'єктів господарювання, які мають забезпечити приймання електронних платіжних засобів	50
1.10.	Про зарахування до вислуги років на пільгових умовах (один місяць служби за три місяці) часу проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції, для визначення розміру пенсії, а не для її призначення	53
III.	Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	57
1.1.	Про порядок нарахування премії поліцейському за період його тимчасової непрацездатності	57
1.2.	Про умови для переведення прокурора в іншу окружну прокуратуру в межах адміністративно-територіальної одиниці	59
1.3.	Про строковість перебування особи на посаді керівника наукової установи (заповідника)	62

1.4.	Про відповідальність командира за своїх під-леглих	64
1.5.	Про відсутність в органів місцевого самоврядування повноважень щодо затвердження певних форм типових договорів	66
1.6.	Про документи, за допомогою яких можна підтвердити здійснення реєстраційних дій з транспортним засобом у разі відсутності реєстрових записів у Єдиному державному реєстрі транспортних засобів МВС	69
IV.	Процесуальні питання	72
1.1.	Про адміністратора підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи	72
1.2.	Про відшкодування витрат на професійну правничу допомогу	73
1.3.	Про зловживання процесуальними правами у випадку подання двох однакових за змістом позовів	75

Перелік скорочень

АТ КБ	– Акціонерне товариство Комерційний банк
ВАТ	– Відкрите акціонерне товариство
ВРУ	– Верховна Рада України
ВС	– Верховний Суд
ГК України	– Господарський кодекс України
ГУДПС України	– Головне управління Державної податкової служби України
ГУНП України	– Головне управління Національної поліції України
ДПС України	– Державна податкова служба України
ІСІ	– Інститут спільного інвестування
ЕРСГ	– Електронний реєстр суб'єктів господарювання
ЄДРСР	– Єдиний державний реєстр судових рішень
ЄДРТЗ	– Єдиний державний реєстр транспортних засобів
ЄСІТС	– Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система
ЗК України	– Земельний кодекс України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
КМУ	– Кабінет Міністрів України
МВС України	– Міністерство внутрішніх справ України
НБУ	– Національний банк України
ПК України	– Податковий кодекс України
РУП	– Районне управління поліції
СБУ	– Служба безпеки України
ТЗ	– Транспортний засіб
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

1. Оподаткування

1.1. Правові позиції Верховного Суду у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду

1.1.1. Про дату, з якої обчислюється 1095-денний строк, упродовж якого може бути накладений штраф

Датою, з якої обчислюється 1095-денний строк, визначений пунктом 102.1 статті 102 Податкового кодексу України, як в частині проведення податковим органом камеральної перевірки з питань своєчасності сплати узгодженого податкового (грошового) зобов'язання, так і застосування штрафних санкцій згідно з пунктом 126.1 статті 126 Податкового кодексу України за несвоєчасну сплату узгодженого грошового зобов'язання, – є дата фактичної сплати узгодженої суми податкового зобов'язання

24 липня 2023 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державного підприємства «Підприємство Державної кримінально-виконавчої служби України (№ 90)» на рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 06 липня 2018 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 21 листопада 2018 року у справі № 821/850/18 (провадження № К/9901/1141/19) за позовом Державного підприємства «Підприємство Державної кримінально-виконавчої служби України (№ 90)» до Головного управління Державної фіскальної служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник самостійно задекларував, але не сплатив рентну плату за спеціальне використання води. На підставі позовів контролюючого органу до державного бюджету було стягнуто суми податкового боргу, а надалі розстрочено виконання рішень з установленням графіку щомісячної сплати. Платник своєчасно та в повному обсязі сплатив суми податкових зобов'язань згідно з графіками про розстрочення, тому вважав, що відсутні підстави для нарахування штрафних санкцій за порушення строків сплати податкових зобов'язань відповідно до статей 126, 129 Податкового кодексу України. Платник указав, що контролюючий орган порушив процесуальні строки, визначені приписами статті 102 Податкового кодексу України.

Суть спору полягала в установленні початку відліку строку давності, визначеного пунктом 102.1 статті 102 Податкового кодексу України; застосуванні положень пункту 126.1 статті 126 ПК України щодо дати, з якої обчислюється 1095-денний строк, упродовж якого може бути накладений штраф.

Херсонський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що прийняття судових рішень, якими визначено відповідно до процесуального закону порядок виконання судових рішень щодо стягнення податкового боргу, жодним чином не впливає на звільнення платника від відповідальності за несвоєчасну сплату сум грошових зобов'язань у вигляді штрафних санкцій та пені, нарахування яких закріплено статтями 126, 129 ПК України. Розстрочення є формою розрахунків платника з бюджетом шляхом зміни строків платежу, що може застосовуватись і в процедурі примусового стягнення податкового боргу. Рішення суду про розстрочення сплати податкового боргу є процесуальним рішенням, що визначає спосіб виконання судового рішення про стягнення податкового боргу. Постановлення такого рішення не змінює статусу відповідної заборгованості та не спростовує того факту, що боржник вчинив податкове правопорушення у вигляді несплати податкового боргу і таке правопорушення триває до часу погашення боргу в добровільному чи примусовому порядку.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Датою, з якої обчислюється 1095-денний строк, впродовж якого може бути накладений штраф – є дата сплати узгодженої суми податкового зобов'язання, а не дата, на яку припадає закінчення встановленого законом граничного строку сплати узгодженого грошового зобов'язання.

Штрафна санкція відповідно до приписів статті 126 Податкового кодексу України нараховується контролюючим органом на сплачену узгоджену суму податкового зобов'язання. Базою визначення суми штрафних санкцій є сума, яка фактично сплачена, а не сума податкового боргу або сума грошового зобов'язання в повному обсязі. Обов'язковою умовою для застосування до платника податку штрафної (фінансової) санкції на підставі статті 126 Податкового кодексу України є сплата грошового зобов'язання або факт погашення податкового боргу. Тому відлік строку давності для застосування штрафної (фінансової) санкції за порушення правил сплати (перерахування) узгодженої суми грошового зобов'язання починається з дня, наступного за днем фактичної сплати такого грошового зобов'язання.

Граничні строки застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) до платників відповідають строкам давності для нарахування податкових зобов'язань, визначених статтею 102 ПК України. Таким строком є строк упродовж 1095 днів, початком відліку якого є дата сплати податкових (грошових) зобов'язань. Датою, з якої обчислюється 1095-денний строк, визначений пунктом 102.1 статті 102 ПК України, як в частині проведення податковим органом камеральної перевірки з питань

своєчасності сплати узгодженого податкового (грошового) зобов'язання, так і застосування штрафних санкцій згідно з пунктом 126.1 статті 126 ПК України за несвоєчасну сплату узгодженого грошового зобов'язання, – є дата фактичної сплати узгодженої суми податкового зобов'язання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 липня 2023 року у справі № 821/850/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112470351>

1.1.2. Про дотримання строку звернення до суду з позовом про застосування наслідків недійсності правочину, якщо така вимога заявлена не одночасно з вимогою про визнання правочину недійсним

Неправомірним є застосування до платників адміністративно-господарських санкцій після спливу шести місяців з дня виявлення порушення чи закінчення одного року з дня вчинення правочину. Цей строк має розглядатися як такий, що встановлює терміни, протягом і в межах яких податковий орган (для якого положеннями Податкового кодексу України встановлено обов'язок з контролю за додержанням податкового та іншого законодавства) має право ініціювати перед судом питання застосування наслідків недійсності правочину (процесуальний строк звернення до суду). Застосування таких наслідків є видом адміністративно-господарської санкції, закріпленої главою 27 Розділу V Господарського кодексу України. Цей строк також має розглядатися як граничний для вжиття (накладення) таких заходів судом (матеріально-правовий строк – строк давності)

25 липня 2023 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Торговий дім „Щедро“» на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 27 вересня 2022 року у справі № 160/14095/21 (провадження № К/990/30146/22) за позовом Головного управління Державної податкової служби у Київській області до товариств з обмеженою відповідальністю «Флексай», «Торговий дім „Щедро“» про стягнення коштів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платники перебували в господарських відносинах, уклали договір купівлі-продажу соняшникової олії, на виконання якого було оформлено податкові накладні. Судовим рішенням згідно з частиною п'ятою статті 27, частиною першою статті 205 Кримінального кодексу України було визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення керівника ТОВ «Флексай», який зареєстрував підприємство для прикриття діяльності третіх осіб, за допомогою якого від його імені укладалися фіктивні господарські угоди та оформлювалися фіктивні первинні документи з метою прикриття незаконної діяльності, що полягала в незаконному формуванні податкового кредиту та заниженні сум податку на додану вартість. На підставі цього факту

контролюючий орган провів перевірку та за її результатами донарахував податок на додану вартість ТОВ «Торговий дім „Щедро“» в частині операцій з контрагентом – ТОВ «Флексай». Судовим рішенням було визнано недійсним договір, укладений між цими платниками, тому контролюючий орган звернувся до суду з позовом про стягнення з платників коштів, отриманих згідно з таким правочином.

Суть спору полягала в правильності застосування частини першої статті 208 та частини першої статті 250 ГК України; дотриманні строку звернення до суду з позовом про застосування наслідків недійсності правочину у випадку, якщо така вимога заявлена не одночасно з вимогою про визнання правочину недійсним.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням від 21 грудня 2021 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції дійшов висновку, що податкові накладні були складені за результатами недійсного правочину, укладеного між платниками в період з липня до жовтня 2016 року, але з цим позовом контролюючий орган звернувся лише 11 серпня 2021 року, тобто поза межами встановленого статтею 250 ГК України граничного річного строку від вчинення правопорушення. Суд дійшов висновку, що це виключає можливість застосування наслідків недійсності правочину, закріплених частиною третьою статті 228 Цивільного кодексу України, а отже, стягнення коштів.

Третій апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове, яким задовольнив позов. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що захист законних інтересів держави, від імені якої діє контролюючий орган, не може бути нівельований тривалим періодом розгляду справи. Під розглядом справи в такому разі необхідно розуміти кримінальне провадження, наслідком якого є ухвалений вирок, який став підставою для ухвалення судом рішення про недійсність правочину. Оскільки рішення суду, яким визнано недійсним укладений правочин, набрало законної сили 19 липня 2021 року, то лише після встановлення недійсності правочину в судовому порядку можливе застосування наслідків недійсності правочину.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувану постанову суду апеляційної інстанції та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

На сьогодні існує усталена позиція про те, що відповідальність, встановлена частиною першою статті 208 ГК України, є адміністративно-господарською санкцією і строк для її застосування визначає стаття 250 цього Кодексу. Санкції, встановлені частиною першою статті 208 цього Кодексу, є конфіскаційними, стягуються за рішенням суду в дохід держави за порушення правил ведення господарської діяльності.

За своєю суттю наслідки, закріплені статтею 208 ГК України, є адміністративно-господарськими, а не цивільно-правовими, оскільки відповідають визначенню, закріпленому в частині першій статті 238 цього Кодексу. Зазначені санкції можуть

застосовуватися лише протягом строків, установлених статтею 250 цього Кодексу. Початком перебігу зазначених у наведеній статті строків є дата виконання правочину.

Санкції, встановлені частиною першою статті 208 і частиною першою статті 238 ГК України можуть бути застосовані до суб'єкта господарювання протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення цим суб'єктом установлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності, крім випадків, визначених законом. Застосування адміністративно-господарської санкції після спливу шести місяців з дня виявлення порушення чи закінчення одного року з дня вчинення правочину є неправомірним, а пропуск річного строку з дня вчинення оскаржуваних правочинів виключає можливість застосування судом адміністративно-господарських санкцій, шляхом стягнення в дохід держави отриманого за нікчемними правочинами.

Підпункт 20.1.30 пункту 20.1 статті 20 ПК України наділяє контролюючі органи правом звертатися до суду з позовами до підприємств щодо визнання правочинів недійсними та застосування відповідних наслідків їхньої недійсності на підставі статті 208 ГК України, а також щодо стягнення в дохід держави коштів, отриманих згідно з нікчемними договорами. Указана норма є процесуальною, тобто такою, яка визначає право контролюючих органів бути учасниками відповідних адміністративних правовідносин, урегульованих нормами Кодексу адміністративного судочинства України, а не визначає підстави для визнання правочинів недійсними з відповідними наслідками. Реалізація підпункту 20.1.3 пункту 20.1 статті 20 ПК України можлива в разі наявності відповідних матеріальних норм, зокрема положень ГК України, які за своєю суттю є адміністративно-господарськими санкціями та з урахуванням визначення частини першої статті 208 ГК України можуть бути застосовані до суб'єктів господарювання уповноваженими органами державної влади за порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності.

Неправомірним є застосування до платників адміністративно-господарських санкцій після спливу шести місяців з дня виявлення порушення чи закінчення одного року з дня вчинення правочину. Цей строк має розглядатися як такий, що встановлює терміни, протягом і в межах яких податковий орган (для якого положеннями ПК України встановлено обов'язок з контролю за додержанням податкового та іншого законодавства) має право ініціювати перед судом питання застосування наслідків недійсності правочину (процесуальний строк звернення до суду). Застосування таких наслідків є видом адміністративно-господарської санкції, закріпленої главою 27 Розділу V ГК України. Цей строк також має розглядатися як граничний для вжиття (накладення) таких заходів судом (матеріально-правовий строк – строк давності).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 липня 2023 року у справі № 160/14095/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112490938>

1.2. Правові позиції колегій суддів Касаційного адміністративного суду

1.2.1. Про віднесення до складу витрат процентів за позику та від'ємного значення курсових різниць

Після завершення будівництва та початку експлуатації будівлі стають основними засобами. З моменту введення в експлуатацію об'єкти, для будівництва яких платник отримав позику, не є кваліфікаційним активом, що має наслідком припинення їхньої капіталізації. Фінансові витрати, пов'язані з позику, що виникли після завершення створення кваліфікаційного активу, визнаються витратами того звітного періоду, за який вони були нараховані

04 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Залізничної об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області на постанову Львівського окружного адміністративного суду від 27 лютого 2017 року й ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 08 червня 2017 року у справі № 813/7638/13-а (провадження № К/9901/31702/18) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ФАКРО Львів» до Залізничної об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Основні засоби, для будівництва яких було отримано та використано позику від нерезидента, були введені в експлуатацію та використовувались у господарській діяльності платника. Спир між платником і контролюючим органом виник щодо правильності визначення податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств у контексті віднесення до складу витрат процентів за позику та від'ємного значення курсових різниць від перерахунку заборгованості стосовно позики у періоді їх нарахування.

Суди неодноразово розглядали відповідну справу. Львівський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку про безпідставність твердження контролюючого органу щодо можливості віднесення курсових різниць до первинної вартості об'єкта основного засобу процентів та інших витрат, оскільки з моменту введення в експлуатацію об'єкти, для будівництва яких отримана позика, не є кваліфікаційним активом, що має наслідком припинення їх капіталізації.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Після завершення будівництва та початку експлуатації будівлі перестають бути кваліфікаційним активом та стають основними засобами, а також припиняється включення фінансових витрат до їхньої собівартості.

З моменту введення в експлуатацію об'єкти, для будівництва яких платник отримав позику, не є кваліфікаційним активом, що має наслідком припинення їхньої капіталізації. Фінансові витрати, пов'язані з позикою, що виникли після завершення створення кваліфікаційного активу, не включаються до первинної вартості основних засобів, а визнаються витратами того звітного періоду, за який вони були нараховані.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 липня 2023 року у справі № 813/7638/13-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111982138>

1.2.2. Про активи ІСІ як об'єкт оподаткування

Кошти, направлені на оплату придбаних векселів та корпоративних прав, отримані як дохід від продажу цих векселів та корпоративних прав, становлять активи ІСІ. Залучені від інвесторів кошти у процедурі розміщення компанією з управління активами інвестиційних сертифікатів є активами ІСІ, як і дохід, одержаний від операцій з такими активами, незалежно від порядку здійснення розрахунків за операціями з купівлі-продажу цих активів

04 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державної податкової інспекції у Шевченківському районі Головного управління Державної фіскальної служби у місті Києві на постанову Окружного адміністративного суду міста Києва від 31 жовтня 2016 року й ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 06 березня 2017 року у справі № 826/20668/13-а (провадження № К/9901/35942/18) за позовом ТОВ «Компанія з управління активами „АОЛА“» до Державної податкової інспекції у Шевченківському районі Головного управління Державної фіскальної служби у місті Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Придбані цінні папери та корпоративні права не були попередньо оплачені пайовими венчурними інвестиційними фондами, в інтересах яких платник відчужував ці активи. Податковий орган виключив з активів інституту спільного інвестування (далі – ІСІ) цінні папери, неоплачені на момент їх продажу. На переконання контролюючого органу, оскаржувані операції з продажу векселів та корпоративних прав є звичайними операціями купівлі-продажу цінних паперів, оскільки вказані векселі та корпоративні права були придбані платником не з коштів, залучених від інвесторів. Платник зауважив, що правомірно врахував під час складання податкової звітності з податку на прибуток від'ємного значення об'єкта оподаткування, що не підлягало включенню до валових витрат.

Суди неодноразово розглядали відповідну справу. Окружний адміністративний суд міста Києва оскаржуваною постановою, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій виходили з безпідставного віднесення контролюючим органом до оподаткованого доходу сум, сплачених за векселі та корпоративні права, оскільки такі є доходами, отриманими від здійснення операцій з активами ІСІ, які були фактично сформовані коштами спільного інвестування.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Цінні папери, які є майном, що формується як з коштів, залучених від інвесторів, так і з доходів від здійснення операцій з активами ІСІ, доходів, нарахованих за активами ІСІ, є активами ІСІ, сформованими коштами спільного інвестування.

Кошти, направлені на оплату придбаних векселів та корпоративних прав, отримані як дохід від продажу цих векселів та корпоративних прав, становлять активи ІСІ. Залучені від інвесторів кошти у процедурі розміщення компанією з управління активами інвестиційних сертифікатів є активами ІСІ, як і дохід, одержаний від операцій з такими активами, незалежно від порядку здійснення розрахунків за операціями з купівлі-продажу цих активів. Сама по собі відсутність оплати придбаного активу в межах провадження діяльності зі спільного інвестування не є підставою для виключення такого активу з активів ІСІ.

Чинне законодавство не встановлює вимог щодо черговості подій операцій з купівлі-продажу цінних паперів (оплата чи передача права власності). З часу набуття покупцем права власності на цінні папери, тобто з моменту зарахування їх на відповідний рахунок, цінні папери є контрольованими активами, від використання яких очікується отримання економічних вигод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 липня 2023 року у справі № 826/20668/13-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112009169>

1.2.3. Про встановлення величини коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель

Норми Податкового кодексу України не встановлюють обов'язок контролюючого органу щодо визначення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель, оскільки це виключна компетенція Держгеокадастру, який законодавчо наділений повноваженнями для встановлення величини коефіцієнта індексації та подальшого інформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, і власників землі та землекористувачів про щорічну індексацію нормативної грошової оцінки земель

06 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у Харківській області на постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 16 червня 2021 року у справі № 820/5357/17 (провадження № К/9901/34972/21) за позовом платника до Головного управління Державної податкової служби у Харківській області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Між платником і Харківською міською радою було укладено договір оренди земельної ділянки несільськогосподарського призначення. Обчислення розміру орендної плати за землю здійснювалося з урахуванням індексів інфляції. Контролюючий орган прийняв податкове повідомлення-рішення, яким визначив грошове зобов'язання з орендної плати з фізичних осіб зі встановленого договором оренди розміру орендної плати, з урахуванням коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки землі.

Суди неодноразово розглядали відповідну справу.

Харківський окружний адміністративний суд рішенням від 02 березня 2021 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції виходив того, що контролюючий орган обґрунтовано розрахував суму податкового зобов'язання з урахуванням розмірів орендної плати та нормативної грошової оцінки, вказаних у договорі оренди землі, а також коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки землі, наведених у листі Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі – Держгеокадастру).

Другий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове, яким задовольнив позов, визнавши протиправним і скасувавши оскаржуване податкове повідомлення-рішення. Суд дійшов висновку про розрахунок земельного податку без обов'язкового використання відомостей про фактичну нормативну грошову оцінку земельної ділянки на день проведення цього розрахунку, що свідчить про порушення норм податкового законодавства під час прийняття оскаржуваного податкового повідомлення-рішення.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судове рішення та залишити чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Нормативна грошова оцінка, яка затверджується відповідною радою, є базою нарахування орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності.

Норми Податкового кодексу України не встановлюють обов'язок контролюючого органу щодо визначення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель, оскільки це виключна компетенція Держгеокадастру, який законодавчо наділений повноваженнями для встановлення величини коефіцієнта індексації та подальшого інформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, і власників землі та землекористувачів про щорічну індексацію нормативної грошової оцінки земель.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 липня 2023 року у справі № 820/5357/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112065018>

1.2.4. Про обов'язок включення платника до Електронного реєстру суб'єктів господарювання, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини

Як протягом періоду травня 2021 року, так і під час прийняття оскарженого податкового повідомлення-рішення, положення Податкового кодексу України не містили такого обов'язку платника акцизного податку, як необхідність внесення його до Електронного реєстру суб'єктів господарювання, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини, що зумовлювало виникнення у такого платника права на отримання пільги зі сплати акцизного податку, встановленої абзацом «д» підпункту 229.1.1 пункту 229.1 статті 229 Податкового кодексу України

25 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у Полтавській області на рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 10 серпня 2022 року й постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 10 квітня 2023 року у справі № 440/3548/22 (провадження № К/990/18380/23) за позовом Державного підприємства «Жовтневий спиртовий завод» до Головного управління Державної податкової служби у Полтавській області про визнання неправомірним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами перевірки протягом періоду травня 2021 року контролюючий орган установив невключення платником до об'єкта оподаткування обсягів передачі денатурованого етилового спирту в межах одного підприємства з метою промислової переробки підакцизної продукції, а також здійснення передачі (відпуску та отримання) етилового спирту для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, включеної до переліку, затвердженого КМУ, без дотримання умови внесення до Електронного реєстру суб'єктів господарювання, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини. Було винесено податкове повідомлення-рішення від 06 серпня 2021 року, яким збільшено податкові зобов'язання з акцизного податку та застосовано штрафні (фінансові) санкції. Не погоджуючись з висновками контролюючого органу, платник указав, що передавав спирт на переробку в межах підприємства, внаслідок чого не було відпуску й отримання спирту, а пільгу зі сплати акцизного податку було застосовано

правомірно з огляду на те, що підпункт 229.1.1 пункту 229.1 статті 229 ПК України не встановлював обов'язкового включення платника до ЕРСГ

Полтавський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку про невідповідність положенням Податкового кодексу України (в редакції, що діяла на момент податкової перевірки та під час прийняття оскаржуваного податкового повідомлення-рішення) висновку контролюючого органу про безпідставність застосування платником у межах періоду податкової перевірки пільги, встановленої абзацом «д» підпункту 229.1.1 пункту 229.1 статті 229 ПК України, внаслідок невнесення його до Електронного реєстру суб'єктів господарювання, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

На підставі статті 7-1 Закону України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» з урахуванням обставин справи щодо відповідного періоду податкової перевірки та під час прийняття оскаржуваного податкового повідомлення-рішення був відсутній публічний інтерес з установа ретроспективного обов'язку суб'єкта господарювання внести до ЕРСГ, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини.

Застосування конституційного принципу незворотності дії закону у часі в контексті обставин справи, яка перебуває на розгляді, зумовлює те, що реалізація вказаних повноважень платника податків має здійснюватися згідно з нормами, чинними на момент вираження волевиявлення такої особи у формі конкретних дій. Розпочатий процес реалізації повноважень має бути завершений на підставі відповідних положень Податкового кодексу України, чинних на момент початку такого процесу. Рішення та дії контролюючого органу є неправомірними, якщо вони не ґрунтуються на законі, чинному на момент прийняття рішення цим суб'єктом.

Як протягом періоду травня 2021 року, так і під час прийняття оскарженого податкового повідомлення-рішення, положення Податкового кодексу України не містили такого обов'язку платника акцизного податку, як необхідність внесення його до ЕРСГ, які використовують спирт етиловий для виробництва продукції хімічного і технічного призначення, парфумерно-косметичної продукції, оцту з харчової сировини, що зумовлювало виникнення у такого платника права на отримання пільги зі сплати акцизного податку, встановленої абзацом «д» підпункту 229.1.1 пункту 229.1 статті 229 Податкового кодексу України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 липня 2023 року у справі № 440/3548/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112414659>

1.2.5. Про порушення своєчасності реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних

Боржник, стосовно якого порушено провадження про визнання банкрутом і введено мораторій на задоволення вимог кредиторів, звільняється від відповідальності лише за невиконання зобов'язань, щодо яких запроваджено мораторій. За поточними зобов'язаннями боржник відповідає на загальних підставах до прийняття господарським судом постанови про визнання його банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури. Порушення провадження про банкрутство та введення мораторію на задоволення вимог кредиторів жодним чином не скасовує покладеного на платника податків обов'язку з реєстрації податкових накладних під час здійснення господарської діяльності. На платника поширюється відповідальність за порушення строків реєстрації податкових накладних, застосована за порушення податкової дисципліни після введення мораторію

07 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Центрального міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 07 квітня 2021 року у справі № 640/5075/19 (провадження № К/9901/18228/21) за позовом Державного підприємства «Регіональні електричні мережі» до Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган застосував до платника штраф за порушення граничних термінів реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування за затримку на 366 і більше календарних днів. Платник зауважив, що несвоєчасна реєстрація накладних виникла не з його вини, оскільки він був позбавлений можливості своєчасно здійснити реєстрацію податкових накладних внаслідок недосконалої системи взаємодії органів Державної фіскальної служби України та Міністерства фінансів України та з огляду на відсутність у платника грошових коштів у зв'язку з порушенням провадження у справі про банкрутство та введення мораторію на задоволення вимог кредиторів. Протягом 2015 року Міністерство фінансів України не затвердило загальнообов'язковий Порядок застосування штрафних санкцій, передбачених пунктом 120-1.3 статті 120-1 Податкового кодексу України, що виключає накладення оскаржуваних штрафних санкцій.

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням від 11 грудня 2020 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції вказав, що боржник, щодо якого порушено провадження про визнання банкрутом і введено мораторій на задоволення вимог кредиторів, звільняється від відповідальності лише за невиконання

зобов'язань, щодо яких запроваджено мораторій. За поточними зобов'язаннями боржник відповідає на загальних підставах до прийняття господарським судом постанови про визнання його банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури. Тому платник підлягає відповідальності за порушення строків реєстрації податкових накладних, застосованій за порушення податкової дисципліни після введення мораторію.

Шостий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нову постанову, якою задовольнив позов. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку про відсутність вини платника як необхідної складової податкового правопорушення, що обумовлює протиправність застосування штрафних (фінансових) санкцій оскаржуваним податковим повідомленням-рішенням.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Боржник, стосовно якого порушено провадження про визнання банкрутом і введено мораторій на задоволення вимог кредиторів, звільняється від відповідальності лише за невиконання зобов'язань, щодо яких запроваджено мораторій. За поточними зобов'язаннями боржник відповідає на загальних підставах до прийняття господарським судом постанови про визнання його банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури. Порушення провадження про банкрутство та введення мораторію на задоволення вимог кредиторів жодним чином не скасовує покладеного на платника податків обов'язку з реєстрації податкових накладних під час здійснення господарської діяльності. На платника поширюється відповідальність за порушення строків реєстрації податкових накладних, застосована за порушення податкової дисципліни після введення мораторію.

Здійснення платником перевірки ліміту на електронному рахунку податку на додану вартість, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні, так само як і запит до податкового органу щодо непоповнення рахунку, не є доказом реєстрації податкової накладної, не свідчить про намір здійснити реєстрацію в установлені терміни, а отже, не виключає вини платника у здійсненні податкового правопорушення.

Бездіяльність контролюючих органів щодо перерахування S Овердрафту [суми середньомісячного розміру сум податку, які за останніх 12 звітних (податкових) місяців були задекларовані платником до сплати до бюджету та погашені чи розстрочені або відстрочені], внаслідок чого у платника був відсутній належний розмір грошових коштів, на який вказаний платник має право зареєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних, не спростовує факт податкового правопорушення щодо несвоєчасної реєстрації податкових накладних, а також не позбавляє платника права здійснити поповнення свого рахунку та зареєструвати податкові накладні у визначені законодавством строки.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 серпня 2023 року у справі № 640/5075/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112672137>

1.2.6. Про використання реєстраторів розрахункових операцій

Наявність підклеєного в Книзі обліку розрахункових операцій платника фіскального звітного чеку реєстратора розрахункових операцій (даних – розрахункових книжок), що підтверджує факт здійснення обліку готівки у Книзі обліку розрахункових операцій, та відображення надходжень цієї готівки в касовій книзі платника – не може свідчити про неоприбуткування готівкових коштів, а означає лише порушення порядку ведення Книги обліку розрахункових операцій

08 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби у м. Києві на постанову Окружного адміністративного суду міста Києва від 19 жовтня 2016 року й ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 23 січня 2017 року у справі № 826/9669/16 (провадження № К/9901/31231/18) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Айдинли» до Головного управління Державної фіскальної служби у м. Києві про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив порушення платником порядку оприбуткування готівки шляхом її неоприбуткування в касах. Платник покликався на протиправність і безпідставність висновків контролюючого органу та вказав, що обсяги розрахункових операцій за готівкові кошти та пластиковою картою за кожен день проводилися через зареєстрований і належним чином опломбований реєстратор розрахункових операцій, фіскальні звітні чеки (Z-звіти), вклеєні в Книгу обліку розрахункових операцій та на зроблені в ній відповідні записи. Суми грошової виручки в повному обсязі були передані до банківської установи для зарахування на рахунок платника.

Окружний адміністративний суд м. Києва постановою, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що об'єктивною стороною такого правопорушення як неоприбуткування готівки є приховування виручки, а проведення готівкових коштів через реєстратор розрахункових операцій з видрукуванням фіскальних чеків сум розрахунків та належним заповненням у Книзі обліку розрахункових операцій сум розрахунків є свідченням їх занесення до фіскальної пам'яті, що виключає приховування відповідної суми виручки. Тому в контролюючого органу були відсутні підстави для застосування до платника штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) за порушення вимог пункту 2.6 глави 2 Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 року № 637.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Наявність підклеєного в Книзі обліку розрахункових операцій платника фіскального звітного чеку реєстратора розрахункових операцій (даних – розрахункових книжок), що підтверджує факт здійснення обліку готівки у Книзі обліку розрахункових операцій, та відображення надходжень цієї готівки в касовій книзі платника – не може свідчити про неоприбуткування готівкових коштів, а означає лише порушення порядку ведення Книги обліку розрахункових операцій.

Велика Палата Верховного Суду в постанові від 20 травня 2020 року у справі № 1340/3510/18 (провадження № 11-1160апп19) виклала правовий висновок, згідно з яким метою постановлення Указу Президента України від 12 червня 1995 року № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» (на підставі абзацу третього пункту 1 якого до Товариства застосовано штрафні (фінансові) санкції відповідно до оскаржуваного податкового повідомлення-рішення) було врегулювання відносин щодо належного обліку готівкових операцій суб'єктами підприємницької діяльності, які до цього не були належним чином урегульовані іншими законодавчими актами, а термін його дії обмежувався прийняттям відповідного закону. Оскільки внаслідок прийняття Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» відповідні правовідносини врегулював законодавчий орган, то цей Указ припинив дію як у частині визначення складу такого правопорушення як неоприбуткування (неповне та/або несвоєчасне) оприбуткування у касах готівки, так і в частині встановлених за таке правопорушення санкцій. Тому не могли застосовуватись положення цього Указу після набрання чинності вказаним Законом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 серпня 2023 року у справі № 826/9669/16 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112729436>

1.2.7. Про метод «витрати плюс» для визначення звичайних цін

Метод «витрати плюс», для визначення звичайних цін за 2012 рік, застосовується лише до платника податку, який відповідно до закону вважається природнім монополістом

09 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Дунапак Таврія» та Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 15 липня 2021 року у справі № 821/836/16 (провадження № К/9901/31546/21, № К/9901/312/98/21) за позовом ТОВ «Дунапак Таврія» до ГУДПС у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив заниження платником обсягу контрольованих операцій з придбання (продажу) товарів з пов'язаними особами-нерезидентами, а також заниження зобов'язань з податку на додану вартість під час використання товару в операціях, звільнених від оподаткування. Не погоджуючись з висновками контролюючого органу, платник указав, що поставка товару здійснювалась за цінами, нижчими за звичайні, та не заперечував, що є пов'язаною особою з контрагентом.

Херсонський окружний адміністративний суд рішенням від 18 лютого 2021 року частково задовольнив позов. Суд першої інстанції вказав, що наведені в акті перевірки показники звичайних цін було визначено без дослідження вартості аналогічних товарів на ринку України та без дослідження цінової та виробничої політики товариства, що призвело до арифметичних помилок під час обрахунку виготовленої продукції, наприклад: кількість товару відповідачем вказано у штуках замість квадратного метра. Такі показники суперечать нормам законодавства та первинним документам, тому необґрунтованим є висновок контролюючого органу про заниження валового доходу за 2013 рік.

П'ятий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нове, яким частково задовольнив позовні вимоги. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що підлягає скасуванню податкове повідомлення-рішення, з відкоригованою сумою завищення від'ємного значення оподаткування податком на прибуток, до якої увійшло завищення доходу внаслідок незастосування звичайних цін та завищення витрат на вартість консалтингових послуг.

Верховний Суд залишив касаційні скарги без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Метод «витрати плюс», для визначення звичайних цін за 2012 рік, застосовується лише до платника податку, який відповідно до закону вважається природнім монополістом. Застосування методу «витрати плюс» є безпідставним, якщо для визначення собівартості готової продукції було враховано всі дані бухгалтерського рахунку 901 (на якому обліковуються усі витрати, не тільки по гофролистах, а й по гофротарі).

Положення пункту 199.6 статті 199 ПК України розповсюджується лише на постачання платником відходів і брухту чорних і кольорових металів. Такий товар як макулатура відсутній у цьому списку, а норма стосується звільнення від оподаткування (а) відходів і (б) брухту саме чорних і кольорових металів. Якщо платник відносив суми «вхідного» ПДВ до податкового кредиту в повному обсязі, а не включав частку сплаченого (нарахованого) податку під час виготовлення макулатури, яка відповідає частці використання таких товарів в оподатковуваних операціях, то йдеться про завищення податкового кредиту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 серпня 2023 року у справі № 821/836/16 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112757755>

1.2.8. Про строк реєстрації акцизного складу

Відсутність реєстрації в розумінні пункту 128-1.2 статті 128-1 Податкового кодексу України має розглядатися за темпоральним критерієм не щодо часу виявлення порушення чи застосування санкцій, а в контексті настання обставин, які зумовили обов'язок здійснити реєстрацію акцизного складу. Якщо платник не заперечує того, що до моменту проведення фактичної перевірки такі обставини вже настали, то склад податкового правопорушення вже є закінченим. Усунення до закінчення перевірки такого порушення не звільняє суб'єкта господарювання від відповідальності

17 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Компанія Транс-Інвест» на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 03 листопада 2021 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 08 грудня 2022 року у справі № 160/15431/21 (провадження № К/990/4268/23) за позовом ТОВ «Компанія Транс-Інвест» до ГУДПС у Дніпропетровській області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив, що платник не зареєстрував акцизний склад. Як наслідок, до платника було застосовано штрафні (фінансові) санкції. Платник указав, що Податковий кодекс не встановлює строку для реєстрації акцизного складу, а до моменту закінчення фактичної перевірки було здійснено реєстрацію акцизного складу, що виключає підстави для застосування штрафних санкцій. Платник покликався на порушення процедури проведення перевірки, оскільки контролюючий орган у наказі про її призначення не вказав підстави проведення для такої перевірки, а також про проведення перевірки не за місцезнаходженням юридичної особи.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що реєстрація акцизного складу платником до закінчення проведення контролюючим органом фактичної перевірки не звільняє його від відповідальності з огляду на наявність прямої законодавчої заборони зберігання, реалізації пального та здійснення такої діяльності протягом 2020 року. Процедура проведення перевірки не була порушена, оскільки в наказі було вказано юридичну підставу для проведення перевірки, а приписи Податкового кодексу України не містять заборони проведення такої перевірки поза місцем реєстрації платника за умови дотримання вимог пункту 81.1 статті 81 ПК України.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення та задовольнивши адміністративний позов.

ОЦІНКА СУДУ

Щодо підстави проведення фактичної перевірки

У питанні застосування підпункту 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України практика Верховного Суду є сформованою і усталеною та полягає в тому, що ця норма містить дві самостійні (автономні) підстави для проведення фактичної перевірки у сфері виробництва і обігу спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального: (1) отримання в установленому законодавством порядку інформації про порушення вимог законодавства; (2) здійснення контролюючим органом функцій, визначених законодавством у цій сфері. Цей пункт закріплює альтернативні підстави проведення фактичної перевірки, які можуть застосовуватися як у сукупності, так і кожна окремо. Здійснення функцій, визначених законодавством у сфері виробництва і обігу спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального є самостійною обставиною, з якою законодавець пов'язує право контролюючого органу проводити фактичні перевірки суб'єктів господарювання та не вимагає наявності та/або отримання в установленому законодавством порядку інформації про порушення вимог законодавства.

Формулювання конкретного змісту наказу є дискрецією контролюючого органу, але з обов'язковим дотриманням вимог норм абзацу третього пункту 81.1 статті 81 ПК України щодо змісту наказу про проведення перевірки. У разі встановлення в одному підпункті статті кількох самостійних підстав для проведення перевірки, кожна з них не обов'язково має бути сформульована тотожно до змісту правової норми, якою ця підстава встановлена, але має бути чітко визначена та відповідати правовій нормі.

Виконання такої вимоги забезпечує розуміння суб'єктом господарювання причин, що зумовили проведення перевірки, а також кола питань, які можуть бути її предметом, залежно від підстави проведення. У такій ситуації, в разі виникнення спору щодо наявності дійсних підстав для проведення перевірки або обґрунтованості припущень щодо вчинення суб'єктом господарювання порушень, суд має можливість перевірити ці питання під час розгляду адміністративної справи.

Щодо строку реєстрації акцизного складу

Відсутність у законодавстві конкретного періоду, протягом якого має бути виконаний обов'язок з реєстрації акцизного складу, не свідчить про те, що такий обов'язок може бути виконаний в будь-який момент, тобто не обмежений у часі. Системний аналіз норм права дає підстави для висновку, що після закінчення перехідного періоду, протягом якого об'єкти, які підпадали під критерії акцизного складу, мали бути зареєстровані як акцизні склади, експлуатація наявних об'єктів, а також створених після набрання чинності Законом України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII «Про внесення змін до ПК України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів», без їх реєстрації як акцизних складів для мети обігу пального є порушенням податкового законодавства.

Відсутність реєстрації в розумінні пункту 128-1.2 статті 128-1 ПК України має розглядатися за темпоральним критерієм не щодо часу виявлення порушення чи застосування санкцій, а в контексті настання обставин, які зумовили обов'язок здійснити реєстрацію акцизного складу. Якщо платник не заперечує того, що

до моменту проведення фактичної перевірки такі обставини вже настали, то склад податкового правопорушення вже є закінченим. Усунення до закінчення перевірки такого порушення не звільняє суб'єкта господарювання від відповідальності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 серпня 2023 року у справі № 160/15431/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112879274>

1.2.9. Про відображення у фінансовій звітності доходів або витрат платника податків

Не підлягають включенню до доходів / витрат платника податків збільшення / зменшення його активів у випадку зростання / зменшення капіталу коштом внесків/вилучення капіталу учасником підприємства

22 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у Київській області як відокремленого підрозділу Державної податкової служби України, на рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 24 листопада 2022 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 30 травня 2023 року у справі № 640/6453/22 (провадження № К/990/22377/23) за позовом ТОВ «Євро Фуд Сервіс» до ГУДПС у Київській області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив неправильне проведення платником дисконтування за довгостроковим зобов'язанням згідно з договорами позики та неправильне його відображення в податковій та бухгалтерській звітності у розділах «доходи» та «витрати», що призвело до заниження об'єкта оприбуткування податком на прибуток. Не погоджуючись з такими висновками, платник указав, що застосована контролюючим органом методологія суперечить спеціальним правилам Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та податковому законодавству щодо операцій з власниками. На переконання платника, законодавство містить спеціальні застереження, що операції, пов'язані з вкладками та вилученням капіталу власниками, не мають впливати на доходи та витрати, тобто на фінансовий результат підприємства.

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що зміни у власному капіталі, які є наслідком операцій з власниками, не призводять до змін у доходах, витратах, прибутках і збитках підприємства. Тому твердження контролюючого органу про заниження платником показників доходів за договорами і заниження показника витрат є безпідставними, а оскаржуване податкове повідомлення-рішення, яким зменшено суму від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток, не може бути визнане об'ґрунтованим.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Не підлягають включенню до доходів / витрат платника податків збільшення / зменшення його активів у випадку зростання / зменшення капіталу коштом внесків / вилучення капіталу учасником підприємства.

Визначення національних стандартів не дозволяє застосувати міжнародні стандарти обліку в разі відсутності методів ведення обліку в національних стандартах. Позиція контролюючого органу щодо покликання на міжнародні стандарти, коли платник здійснює облік за національними стандартами, є неправомірною та не відповідає положенням Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Застосований контролюючим органом розрахунок за формулою дисконтування заборгованості платника є неправомірним, якщо ґрунтується на нормах міжнародного стандарту фінансового обліку, а платник податків застосовує національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 серпня 2023 року у справі № 640/6453/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112973802>

2. Митна справа

2.1. Про застосування митних пільг на підставі міжнародних договорів

Україна є країною імпорту, а Туркменістан – країною експорту, тому інші країни в цих правовідносинах не виступають і не можуть виступати «країною ввезення / вивезення товару», якщо товаросупровідні документи (зокрема, зовнішньоекономічний контракт, коносамент, інвойс, вантажна відомість, транзитні декларації, митна декларація країни відправлення) підтверджують, що ввезення товару в Україну відбувалося з митної території Туркменістану, а інші країни виступали країнами проміжного транзиту

27 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Приватного підприємства «Захід» на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 02 червня 2023 року у справі № 420/17345/22 (провадження № К/990/22596/23) за позовом Приватного підприємства «Захід» до Одеської митниці як відокремленого підрозділу Державної митної служби України про скасування рішень шляхом визнання протиправними та скасування карток відмов Одеської митниці в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами перевірки наданих платником до митного оформлення документів, контролюючий орган склав картки відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску транспортних засобів комерційного призначення у зв'язку з порушенням правил прямого транспортування до товарів походження з Туркменістану. Платник не погодився з висновками контролюючого органу та вказав, що Україна є країною імпорту, а Туркменістан – країною експорту, тому інші країни в цих правовідносинах не виступають і не можуть виступати «країною ввезення / вивезення товару», якщо товаросупровідні документи (зокрема, зовнішньоекономічний контракт, коносамент, інвойс, вантажна відомість, транзитні декларації, митна декларація країни відправлення) підтверджують, що ввезення товару в Україну відбувалося з митної території Туркменістану, а інші країни виступали країнами проміжного транзиту.

Одеський окружний адміністративний суд рішенням від 10 лютого 2023 року задовольнив позов. Суд першої інстанції указав, що пункт 9 Правил визначення країни походження товарів від 24 вересня 1993 року, затверджених Рішенням Ради глав Урядів Незалежних Держав, в редакції Рішення глав урядів Співдружності Незалежних Держав від 18 жовтня 1996 року, не містить вимог до маршруту транспортування товару та вимог про те, що товар не повинен залишати території держав-учасниць Угоди про зону вільної торгівлі від 15 квітня 1994 року. Суд дійшов висновку про протиправність прийнятих карток відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

П'ятий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції, прийнявши нове судове рішення, яким відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що вказані положення міжнародного договору не закріплювали можливість транспортування в Україну товарів походженням з Туркменістану транзитом через територію країн, які не є учасниками Угоди про створення зони вільної торгівлі від 15 квітня 1994 року. Тому правомірним є прийняття карток відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судове рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Пункт 9 Правил визначення країни походження товарів від 24 вересня 1993 року, затверджених Рішенням Ради глав Урядів Незалежних Держав (в редакції Рішення глав урядів Співдружності Незалежних Держав від 18 жовтня 1996 року), не містить вимог до маршруту транспортування товару та вимог про те, що товар не повинен залишати території держав-учасниць Угоди про зону вільної торгівлі.

Україна та Туркменістан не є країнами зі спільним кордоном (країнами-сусідками), тому транспортування товарів платника не могло відбуватися шляхом прямого транспортування з огляду на географічне положення країн, а товари, імпортовані платником в момент пред'явлення до митного оформлення на території

України, вважаються товарами, ввезеними з Туркменістану. Україна є країною імпорту, а Туркменістан – країною експорту, тому інші країни в цих правовідносинах не виступають і не можуть виступати «країною ввезення / вивезення товару», якщо товаросупровідні документи (зокрема, зовнішньоекономічний контракт, коносамент, інвойс, вантажна відомість, транзитні декларації, митна декларація країни відправлення) підтверджують, що ввезення товару в Україну відбувалося з митної території Туркменістану, а інші країни виступали країнами проміжного транзиту.

Під час існування установлених правил прямого транспортування товарів із країни їхнього походження, відступати від них можна, зокрема, з географічних причин, як і застосовувати митні пільги на підставі двосторонньої Угоди між Урядом України й Урядом Республіки Туркменістан про вільну торгівлю, ратифікованої Законом України від 04 листопада 1995 року № 426/95-ВР, у випадку транзитного переміщення товарів третіми країнами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 липня 2023 року у справі № 420/17345/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112470390>

3. Валютне регулювання та валютний контроль

3.1. Про підтвердження форс-мажорних обставин

Нормативно-правові акти країни Грузія не є тими документами, які мають підтвердити форс-мажор відповідно до статті 13 Закону України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту та валютні операції»

13 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «СхідЗахід» на рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 22 листопада 2022 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 13 квітня 2023 року у справі № 560/9742/22 (провадження № К/990/21689/23) за позовом ТОВ «СхідЗахід» до ГУДПС у Хмельницькій області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки платника встановив порушення визначених Національним банком України строків розрахунків та підтвердження повідомлення НБУ про порушення граничних строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями з експортного контракту. Не погоджуючись з висновками контролюючого органу, платник указав, що отримання довідки Торгово-промислової палати Грузії про дію форс-мажорних обставин протягом відповідних періодів підтверджує наявність підстав для звільнення від відповідальності на підставі частини шостої статті 13 Закону України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту та валютні операції». Платник не надав ні контролюючому органу, ні судам копії

документів уповноважених установ, які могли б підтвердити настання обставин непереборної сили, що спричинило зупинення діяльності контрагента платника.

Хмельницький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Сьомого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник порушив граничні строки розрахунків за операціями з експорту товарів (365 календарних днів за експортним контрактом про поставку продукції) та визнали правомірним податкове повідомлення-рішення про нарахування пені. Суди визнали неналежними доказами форс-мажору копії постанов парламенту Грузії, указів Президента Грузії, постанов уряду Грузії про встановлення надзвичайного стану на території Грузії з 21 березня 2020 року у зв'язку з COVID-19.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Нормативно-правові акти країни Грузія не є тими документами, які мають підтвердити форс-мажор відповідно до статті 13 Закону України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту та валютні операції».

Сертифікат про форс-мажорні обставини, який видано Торгово-промисловою палатою України та уповноваженими нею регіональними торгово-промисловими палатами або уповноваженою організацією / органом країни розташування сторони зовнішньоекономічного договору, контракту, або третьої країни відповідно до умов цього договору, контракту – є підставою для продовження законодавчо встановлених термінів / строків розрахунків на період дії форс-мажорних обставин та підставою для ненарахування пені на період дії форс-мажорних обставин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2023 року у справі № 560/9742/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112184693>

4. Грошовий обіг і розрахунки

4.1. Про порядок ведення обліку скрапленого газу за місцем його продажу

Сама по собі відсутність чи недоліки в оформленні документів оперативного обліку (зокрема, журналів оперативного обліку скрапленого вуглеводневого газу за формою № 2-ГС та змінних звітів оператора автомобільної газозаправної станції форми станції форми № 14-ГС) не можуть бути єдиною підставою для висновку про порушення порядку ведення обліку скрапленого газу за місцем його продажу та застосування до суб'єкта господарювання штрафних санкцій, установлених згідно зі статтею 20 Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»

31 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної

податкової служби у Харківській області, утвореного на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України, на постанову Харківського окружного адміністративного суду від 01 червня 2017 року й ухвалу Харківського апеляційного адміністративного суду від 04 жовтня 2017 року у справі № 820/1435/17 (провадження № К/9901/39762/18) за позовом ТОВ «Експогаз Трейд» до ГУДПС у Харківській області, утвореного на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України, про скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами перевірки контролюючий орган установив порушення платником дотримання порядку облікування готівки та проведення розрахункових операцій через реєстратори розрахункових операцій та ведення обліку товарних запасів за місцем їх реалізації, але не зафіксував випадків порушень платником порядку бухгалтерського й податкового обліку скрапленого газу. Не було надано доказів існування наведених обставин під час судового розгляду справи. В акті фактичної перевірки було відмічено про пред'явлення працівниками автомобільної газозаправної станції форми первинних документів на підтвердження походження газу, реалізованого автомобільній газозаправній станції. Платник указав, що облік, оприбуткування та подальша інкасація до банківської установи отриманої на автомобільній газозаправній станції готівкової виручки здійснювались своєчасно та в повному обсязі, що підтверджується книгою обліку розрахункових операцій, касовою книгою, прибутковими касовими ордерами, квитанціями про внесення торгової виручки до банківської установи за відповідний період.

Харківський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Харківського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що факт здійснення оприбуткування готівки платником підтверджувався касовою книгою, книгою обліку розрахункових операцій з вклеєними видрукованими Z-звітами, прибутковими касовими ордерами, квитанціями про внесення торгової виручки.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, змінивши оскаржувані судові рішення в частині задоволення позовних вимог про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки. В іншій частині оскаржувані судові рішення було залишено без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Бухгалтерський облік руху скрапленого вуглеводневого газу здійснюється на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року № 246 та зареєстрованого Міністерством юстиції 02 листопада 1999 року за № 751/4044.

Податковий облік господарських операцій руху скрапленого вуглеводневого газу ведеться згідно із чинним законодавством України. Зміст положень Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та Інструкції про

порядок приймання, зберігання, відпуску та обліку газів вуглеводневих скраплених для комунально-побутового споживання та автомобільного транспорту, затверджені наказом Міністерство палива та енергетики України від 03 червня 2002 року № 332, дає підстави для висновку, що сама по собі відсутність чи недоліки в оформленні документів оперативного обліку (зокрема, журналів оперативного обліку скрапленого вуглеводневого газу за формою № 2-ГС та змінних звітів оператора автомобільної газозаправної станції форми станції форми № 14-ГС) не можуть бути єдиною підставою для висновку про порушення порядку ведення обліку скрапленого газу за місцем його продажу та застосування до суб'єкта господарювання штрафних санкцій, установлених згідно зі статтею 20 Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг».

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 31 серпня 2023 року у справі № 820/1435/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113156243>

II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

1.1. Про підставу для заміни посвідчення особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи, на посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

При заміні посвідчення для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які отримали інвалідність, що має причинний зв'язок з Чорнобильською катастрофою, самостійною підставою для отримання посвідчення нового зразка є довідка медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності відповідної групи, пов'язаної з Чорнобильською катастрофою.

Отримання особою інвалідності, що пов'язана з дією іонізуючого випромінювання внаслідок ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, є юридичним фактом, з яким законодавство пов'язує право особи на заміну посвідчення «Учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС». Водночас закон не передбачає обов'язку такої особи доводити іншим чином її належність до вказаної категорії осіб, в тому числі шляхом надання відповідних довідок із зазначенням періоду служби (виконання робіт), днів виїзду на об'єкти або в населені пункти зони відчуження

04 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Донецької обласної державної адміністрації в особі Регіональної комісії з визначення статусу осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на рішення Донецького окружного адміністративного суду від 20 жовтня 2020 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 22 лютого 2021 року у справі № 200/6298/20-а за позовом ОСОБА_1 до Донецької обласної державної адміністрації в особі Регіональної комісії

з визначення статусу осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи про визнання протиправним та скасування рішення відповідача від 21.08.2019, в частині відмови у встановленні статусу учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та визнати безпідставною відмову у видачі посвідчення та зобов'язання відповідача прийняти рішення про видачу посвідчення нового зразка «Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС» (категорія І) серії А синього кольору.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 звернувся до відповідача із заявою про розгляд особової справи щодо встановлення статусу особи «Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС» та надав необхідні для цього документи, які пов'язують його причетність до ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Згідно витягу з протоколу Регіональної комісії з визначення статусу осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи від 21.08.2019 ОСОБА_1 фактично відмовлено у встановленні статусу учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, зокрема визначено безпідставною видачу посвідчення, яким позивачу посвідчується статус особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи (категорія 1), у зв'язку з не підтвердженням факту виконання робіт у зоні відчуження. Зазначено, що посвідчення підлягає вилученню.

Листом Управління праці та соціального захисту населення Бахмутської районної Державної адміністрації від 24.02.2020 ОСОБА_1 надіслано витяг з протоколу Регіональної комісії від 21.08.2019 та проінформовано про необхідність здати посвідчення особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи та про відсутність підстав для визначення статусу учасника ліквідації наслідків аварії.

Вважаючи рішення відповідача таким, що прийняте з порушенням норм чинного законодавства та його конституційних прав, позивач звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Проаналізувавши положення пунктів 2, 3, 7, 11 постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 551 «Деякі питання видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та іншим категоріям громадян» затверджено Порядок видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та іншим категоріям громадян (далі - Постанова № 551), колегія суддів Верховного Суду дійшла висновку, що при заміні посвідчення для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які отримали інвалідність, що має причинний зв'язок з Чорнобильською катастрофою, самостійною підставою для отримання посвідчення нового зразка є довідка медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності відповідної групи, пов'язаної з Чорнобильською катастрофою.

Отримання особою інвалідності, що пов'язана з дією іонізуючого випромінювання внаслідок ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, є юридичним фактом, з яким законодавство пов'язує право особи на заміну посвідчення «Учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС». Водночас закон не передбачає обов'язку такої особи доводити іншим чином її належність до вказаної категорії осіб, в тому числі шляхом надання відповідних довідок із зазначенням періоду служби (виконання робіт), днів виїзду на об'єкти або в населені пункти зони відчуження.

Наведений вище висновок щодо правозастосування узгоджується з частиною першою статті 12 Закону України від 28.02.1991 № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», відповідно до якого причинний зв'язок між захворюванням, пов'язаним з Чорнобильською катастрофою, частковою або повною втратою працездатності громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи і Чорнобильською катастрофою визнається встановленим (незалежно від наявності дозиметричних показників чи їх відсутності), якщо його підтверджено під час стаціонарного обстеження постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи уповноваженою медичною комісією не нижче обласного рівня або спеціалізованими медичними установами Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, які мають ліцензію центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

З матеріалів справи вбачається, що ОСОБА_1 03.11.1995 було видано посвідчення (категорія 1), відповідно до якого визначено статус особи, як постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи. В посвідченні зазначено, що воно безстрокове та діє на всій території України.

Відповідно до вкладки від 25.06.2010 до цього посвідчення ОСОБА_1 надано статус учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС без обмеження строку дії.

Згідно довідки медико-соціальної експертної комісії від 14.06.2010 позивачу встановлено II групу інвалідності, причина інвалідності: захворювання, пов'язане з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС з виконанням обов'язків військової служби.

Отже, позивач має інвалідність, зумовлену захворюванням, причинно пов'язаним з наслідками Чорнобильської катастрофи. З огляду на це, позивач не повинен доводити повторно належність до категорії осіб, що є учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Ці питання вже досліджувалися під час встановлення йому інвалідності та попередньої видачі посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Верховний Суд також звернув увагу на те, що згідно витягу з протоколу Регіональної комісії з визначення статусу осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи від 21.08.2019 ОСОБА_1 фактично відмовлено у встановленні статусу учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, зокрема визначено безпідставною видачу посвідчення, у зв'язку з не підтвердженням

факту виконання робіт у зоні відчуження. Тобто, Комісією фактично здійснено перевірку правильності видачі такого посвідчення позивачу.

Проте, такі дії Комісії не відповідають "принципу належного урядування", сформованого в рішеннях Європейського суду з прав людини, адже перевірка правильності видачі посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС не може здійснюватися в межах процедури заміни такого посвідчення відповідно до вимог Постанови № 551.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 липня 2023 року у справі № 200/6298/20-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111982011>

1.2. Про документ, який засвідчує право власника на отримання земельної частки (паю)

Право на земельну частку (пай), попередньо передану у колективну власність сільськогосподарських підприємств і організацій, гарантується їх членам в межах здійснення процедури приватизації земель в Україні. Таке право на земельну частку (пай) надається членам відповідного сільськогосподарського підприємства чи організації згідно зі списком, доданим до державного акта на право колективної власності на землю, що видавався цьому підприємству чи організації та посвідчується шляхом видачі районною державною адміністрацією сертифікату на право на земельну частку (пай).

Отже, неодмінним елементом у процедурі виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) є наявність у заінтересованих осіб відповідних документів, що посвідчують право на земельну частку (пай) - сертифікат на право на земельну частку (пай)

13 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Згурівської районної державної адміністрації Київської області на рішення Київського окружного адміністративного суду від 28 лютого 2018 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 19 червня 2019 року у справі № 320/6454/18 за позовом ОСОБА_1 до Згурівської районної державної адміністрації Київської області про визнання протиправними дій відповідача з відмови у наданні дозволу на розробку технічної документації (проекту) із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості), організації території земельних часток (паїв), оформлення речових прав на земельну частку (пай) для ведення товарного сільськогосподарського виробництва в межах Новоолександрівської сільської ради Згурівського району за межами населеного пункту власнику земельної частки (паю) ПАТ "Новоолександрівське" ОСОБА_1 (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач була працівником ВАТ «Новоолександрівське», яке є правонаступником радгоспу «Новоолександрівський».

ВАТ «Новоолександрівське» у колективну власність було передано 2796,00 га сільськогосподарських угідь, з яких 1750,2 га було розпайовано серед 705 членів підприємства, серед яких була позивач.

18.10.2000 ОСОБА_1 та іншим членам ВАТ «Новоолександрівське» видані сертифікати на земельні частки (паї).

24.05.2002 позивач реалізувала своє право на відведення в натурі (на місцевості) земельної частки (паю) із земель колективної власності ВАТ «Новоолександрівське», в результаті чого оформила право приватної власності на земельну ділянку площею 2,560 га.

Решта земель сільськогосподарського призначення площею 1045,8 га залишились у колективній власності.

08.10.2016 відбулись загальні збори власників земельних часток (паїв) ПАТ «Новоолександрівське», на яких було прийняте рішення про розподіл (паювання) земельних ділянок ПАТ «Новоолександрівське» площею 738,9801 га, які знаходяться під багаторічними насадженнями.

14.02.2017 і 20.08.2018 ОСОБА_1 та інші власники земельних часток (паїв) звертались до Згурівської районної державної адміністрації із заявою про надання дозволу на розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), організації території земельних часток (паїв), оформлення речових прав на земельну частку (пай) для ведення товарного сільськогосподарського виробництва в межах Новоолександрівської сільської ради Згурівського району за межами населеного пункту.

Розглянувши останнє звернення, Згурівська районна державна адміністрація Київської області листом від 06.09.2018 повідомила про відсутність підстав виділення позивачу та іншим особам, які звертались з відповідним зверненням, земельних часток (паїв), оскільки до заяв не були додані документи, які б підтверджували право на земельну частку (пай) ВАТ «Новоолександрівське».

Рішенням окружного адміністративного суду залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення – про відмову у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Проаналізувавши положення абзацу першого частини першої, частини третьої статті 1, статті 2, частин першої, другої, четвертої статті 3, частини другої статті 5 Закону України від 05.06.2003 № 899-IV «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» (далі - Закон №899-IV) Верховний Суд дійшов висновку, що право на земельну частку (пай), попередньо переданих у колективну власність сільськогосподарських підприємств і організацій, гарантується їх членам в межах здійснення процедури приватизації земель в Україні. Таке право на земельну частку (пай) надається членам відповідного сільськогосподарського підприємства чи організації згідно зі списком, доданим до

державного акта на право колективної власності на землю, що видавався цьому підприємству чи організації та посвідчується шляхом видачі районною державною адміністрацією сертифікату на право на земельну частку (пай).

Верховний Суд погодився із висновком судів попередніх інстанцій, що з видачею сертифікатів та у подальшому оформлення права приватної власності на земельні ділянки за наслідками прийняття рішення зборів уповноважених акціонерів ВАТ «Новоолександрівське» від 01.06.2000, право колективної власності цього товариства на землі сільськогосподарського призначення не було та не могло бути припинене, оскільки це рішення не стосувалося розподілу (паювання) земель під багаторічними насадженнями.

У розрізі правовідносин, з приводу яких звернувся позивач, колегія суддів Верховного Суду наголосила, що за правовою позицією, наведеною у постанові Верховного Суду від 29.04.2020 у справі № 815/2605/16, право колективної власності на землю, надане особі згідно чинного на той час законодавства, не перестає існувати у зв'язку з його зміною, за умови відсутності обставин, що слугують підставою для припинення цього права.

Таким чином, подані заяви 14.02.2017 та 20.08.2018 до Згурівської РДА про виділення земельних часток (паїв), одним із заявників яких була й позивач, стосувались земель ВАТ «Новоолександрівське», які залишились нерозпайованими.

Разом з цим, Згурівська РДА повідомила позивача та інших осіб, які звертались з відповідним зверненням, про відсутність підстав виділення, земельних часток (паїв), оскільки до заяв не були додані документи, які б підтверджували право на земельну частку (пай) ВАТ «Новоолександрівське».

Верховний Суд зазначив, що аналіз статей 2 і 3 Закону № 899-IV дає підстави для висновку, що неодмінним елементом у процедурі виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) є наявність у заінтересованих осіб відповідних документів, що посвідчують право на земельну частку (пай) - сертифікат на право на земельну частку (пай).

Відтак, колегія суддів Верховного Суду визнала обґрунтованою відмову відповідача у задоволенні колективного звернення щодо виділення заявникам в натурі земельних часток (паїв), з огляду на те, що до заяв не були додані документи, які відповідно до статті 2 Закону № 899-IV посвідчують право на земельну частку (пай).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2023 року у справі № 160/3520/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112184699>

1.3. Про відсутність підстав вважати ділову репутацію керівництва банку небездоганною у разі наявності у Єдиному реєстрі досудових розслідувань інформації про можливі кримінальні правопорушення, вчинені керівниками банку

Приписи Положення про ліцензування банків, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 22 грудня 2018 року № 149 не містять такої прямої ознаки для визнання ділової репутації фізичної особи небездоганною, як внесення

відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо керівників банку. Положення № 149 визначає ознакою небездоганної ділової репутації фізичної особи, саме - наявність в особи судимості, а не інформацію про можливе вчинення злочину вказаними особами.

Лише внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо можливих дій керівників банку, в розумінні статті 62 Конституції України, не може розцінюватись як готовність таких осіб вчинити корупційне правопорушення, пов'язане з діяльністю юридичної особи

18 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Первинної профспілкової організації співробітників Акціонерного товариства Комерційний банк "Приватбанк" на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 12 листопада 2020 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 23 березня 2021 року у справі № 640/2904/20 за позовом Первинної профспілкової організації співробітників Акціонерного товариства Комерційний банк "Приватбанк" до Національного банку України, треті особи - ОСОБА_1 , ОСОБА_2 , ОСОБА_3 , Акціонерне товариство Комерційний банк «ПриватБанк» про визнання протиправною бездіяльності відповідача, яка полягає в не направленні до АТ КБ «ПриватБанк» вимоги про зміну керівників цього банку ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_3 за недотримання вимог закону про бездоганну ділову репутацію та зобов'язання відповідача направити до АТ КБ «Приватбанк» відповідну вимогу про зміну керівників цього банку ОСОБА_1 , ОСОБА_2 та ОСОБА_3 за недотримання вимог закону про бездоганну ділову репутацію.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач наполягав на усуненні від керівництва АТ КБ «ПриватБанк» Голови Правління Банку ОСОБА_1, який, на думку позивача, обізнано, діючи з корисних мотивів, системно зменшує на свою користь госпрозрахунковий дохід трудового колективу, передбачений статтею 252-5 КЗпП України, чим регулярно спричиняє йому матеріальну шкоду, тобто порушує майнові права. Протиправна бездіяльність відповідача, що виражається у невжитті заходів для заміни ОСОБА_1, як керівника вищенаведеного банку, порушує права та законні інтереси як членів профспілки, так і всього трудового колективу.

Також позивач наголошував на тому, що внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань інформації щодо керівників АТ КБ «ПриватБанк» свідчить про невідповідність діяльності особи стандартам ділової практики та/або професійної етики.

Позивач стверджував про обізнаність відповідача про ситуацію щодо керівництва АТ КБ «ПриватБанк». Така бездіяльність НБУ, на думку позивача, є протиправною оскільки відповідач, здійснюючи згідно статті 55 Закону України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III (далі - Закон № 2121-III) нагляд за дотриманням банками банківського законодавства з метою забезпечення безпеки та фінансової стабільності банківської системи, захист інтересів вкладників

і кредиторів, та встановивши, що група керівників АТ КБ «ПриватБанк» не відповідає вимогам частини третьої статті 42 Закону № 2121-III щодо бездоганності ділової репутації, зобов'язаний вимагати від Банку заміни цих керівників, як це передбачено частиною п'ятнадцятою статті 42 Закону № 2121-III, а Банк (АТ КБ «ПриватБанк») згідно цієї ж норми зобов'язаний виконати цю вимогу.

Наведена, на думку позивача, бездіяльність НБУ стала підставою для звернення до суду з цим позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишене без змін постановою апеляційного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено повністю.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що за змістом частин першої - четвертої статті 42 Закону № 2121-III керівники банку повинні відповідати кваліфікаційним вимогам щодо ділової репутації та професійної придатності. Керівники банку повинні мати бездоганну ділову репутацію.

На думку позивача обставинами які свідчать про наявність ознаки небездоганної ділової репутації керівників АТ КБ «ПриватБанк», є, зокрема, відкриті кримінальні провадження

Проаналізувавши положення пунктів 62-65 глави 6 та пунктів 71-72 глави 8 розділу II Положення про ліцензування банків, затвердженого постановою Правління НБУ від 22 грудня 2018 року № 149 (далі – Положення № 149), де наводяться ознаки небездоганної ділової репутації фізичної особи, Верховний Суд дійшов висновку, що вказані положення не містять такої прямої ознаки для визнання ділової репутації фізичної особи небездоганною, як внесення відомостей до Єдиного реєстру досудового розслідувань щодо керівників банку. Положення № 149 визначає ознакою небездоганної ділової репутації фізичної особи, саме - наявність в особи судимості, а не як стверджує позивач, інформацію про можливе вчинення злочину вказаними особами.

Відповідно до норм статті 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що вироків суду відносно керівників АТ КБ «ПриватБанк» та/або судових постанов про закриття кримінальних проваджень з nereабілітуючих підстав судом під час розгляду справи не виявлено, про що не заперечував позивач.

Враховуючи викладене, колегія суддів Верховного Суду зазначила, що лише внесення відомостей до Єдиного реєстру досудового розслідувань щодо можливих дій керівників АТ КБ «ПриватБанк», в розумінні статті 62 Конституції України, не може розцінюватись як готовність таких осіб вчинити корупційне правопорушення, пов'язане з діяльністю юридичної особи, про що зазначає позивач.

Верховний Суд також звернув увагу на норми пунктів 84-86 Положення № 149 із змісту яких вбачається, що висновку НБУ про наявність або відсутність підстав для визнання ділової репутації особи небездоганною, передуює визначена цим Положенням процедура.

Вказана процедура оцінки проводиться у разі отримання або виявлення НБУ інформації, що може свідчити про відсутність у особи бездоганної ділової репутації, чи про невідповідність особи вимогам щодо професійної придатності.

Без проведення встановленої Положенням № 149 процедури оцінки ділової репутації фізичних осіб, відповідач не має права вимагати заміни будь-кого з керівників банку, а тому не може бути зобов'язаний направити до АТ КБ «Приватбанк» вимогу про зміну керівників цього банку ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_3.

Отже, відповідачем не допущено протиправної бездіяльності в частині не направлення до АТ КБ «ПриватБанк» вимоги про зміну керівників цього банку ОСОБА_1, ОСОБА_2 та ОСОБА_3 за недотримання вимог закону про бездоганну ділову репутацію.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 липня 2023 року у справі № 640/2904/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112268384>

1.4. Про правомірність затримання державним прикордонним інспектором ветеринарної медицини вантажу з товарами, якщо міжнародний ветеринарний сертифікат, яким супроводжується вантаж, викликає сумніви у його дійсності

Якщо під час здійснення стандартного прикордонного ветеринарно-санітарного контролю вимагається міжнародний ветеринарний сертифікат, яким супроводжується вантаж з товарами, та який викликає сумніви щодо його дійсності, вантаж має бути затриманий з подальшою перевіркою сертифікату на його повноту та автентичність. Для оформлення ввезення вантажів, які підконтрольні службі державної ветеринарної медицини, необхідно надання оригіналу міжнародного ветеринарного сертифікату та виконання інших ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів

25 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ "Торговий дім "Бізарт" на рішення Одеського окружного адміністративного суду 16 жовтня 2018 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду 18 лютого 2019 року у справі № 815/2479/18 за позовом ТОВ "Торговий дім "Бізарт" до Одеської регіональної служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті про визнання протиправною бездіяльності відповідача щодо несвоечасного надання дозволу на перевезення вантажу «Нутракор 88» та стягнення з відповідача шкоди, заподіяну позивачу, в розмірі 521 061,80 грн.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Під час здійснення контролю державним інспектором ветеринарної медицини товару «Нутракор 88» (кальцієві солі довго ланцюжкових жирних кислот, країна

виробник Малайзія), який переміщався через кордон (отримувач ТОВ «Торговий дім «Бізарт»), встановлено, що вантаж супроводжується ветеринарним сертифікатом від 22.11.2017, складеним тільки англійською мовою, надрукованим на двох аркушах різного кольору та різним шрифтом, що обґрунтовано викликало сумніви в його дійсності та автентичності.

Державним інспектором ветеринарної медицини 12.01.2018 складений акт припинення або тимчасової заборони перевезення (переміщення) підконтрольних вантажів, відповідно до якого державним інспектором проведена перевірка дотримання вимог чинного законодавства України щодо вантажу «Нутракор 88».

На час ввезення вантажу, проведення його ветеринарно-санітарного контролю державним інспектором ветеринарної медицини та складення акту тимчасової заборони перевезення (переміщення) від 12.01.2018 було чинним та діяло рішення Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 03.07.2017, відповідно до якого в зв'язку з повідомленням Всесвітньої організації здоров'я тварин про реєстрацію на території Малайзії захворювання тварин на ящур, заборонено до ввезення в Україну з Малайзії сприятливих до ящуру тварин, продукції, сировини та генетичного матеріалу, отриманого від них.

12.02.2018 начальник Одеської регіональної служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті звернувся з запитом до Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з метою підтвердження автентичності ветеринарного сертифікату від 22.11.2017, виданого Department Of Veterinari Services країни Малайзія на вантаж "Нутракор 88", що надійшов на адресу ТОВ «Торговий Дім «Бізарт».

Листом від 11.04.2018 Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів проінформувала Одеську регіональну службу державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, що за повідомленням компетентного органу Малайзії ветеринарний сертифікат від 22.11.2017, що супроводжував вантаж "Нутракор 88", дійсно видався та є автентичним.

Листом від 25.04.2018 Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів «Щодо ввезення кормових добавок та преміксів з країн неблагополучних щодо інфекційних хвороб» повідомила регіональні служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, що Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів вважає за можливе ввезення на територію України кормових добавок та преміксів, до складу яких входять компоненти рослинного та хімічного походження з країн, щодо яких введено обмеження, за умови супроводження їх сертифікатами (аналізу) якості, копіями реєстраційних посвідчень та письмових гарантій, що рослинні компоненти були піддані достатній обробці, методами, що гарантують знищення збудників інфекційних хвороб тварин відповідно до Кодексу здоров'я наземних тварин Всесвітньої організації здоров'я тварин (МЕБ).

Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишене без змін постановою апеляційного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено повністю.

Відповідні документи, у тому числі сертифікат аналізу та сертифікат термообробки належного позивачу вантажу та пакувального матеріалу були отримані відповідачем лише 05.05.2018 та після надання до структурного підрозділу Одеської регіональної служби зазначених документів ветеринарно-санітарний контроль вантажу «Нутракор 88» був проведений без затримок та того ж дня (05.05.2018) позивачу наданий дозвіл на ввезення зазначеного вантажу на територію України, а акт припинення або тимчасової заборони перевезення (переміщення) підконтрольних вантажів № 1 від 12.01.2018 був скасований.

Вважаючи протиправною бездіяльність відповідача щодо своєчасного ненадання дозволу на перевезення вантажу "Нутракор 88", що спричинила збитки позивачу, останній звернувся до суду із цим позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, в задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Проаналізувавши положення частин першої, третьої статті 87, частини першої статті 90 Закону України від 25.06.1992 № 2498-XII «Про ветеринарну медицину» пунктів 1, 2 Порядку пропуску вантажів, підконтрольних Службі державної ветеринарної медицини, через державний кордон України, затвердженого наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини від 27.12.1999 № 49 (далі – Порядок № 49), Верховний Суд погодився з висновком судів попередніх інстанцій, що якщо під час здійснення стандартного прикордонного ветеринарно-санітарного контролю вимагається міжнародний сертифікат, яким супроводжується вантаж з товарами, та який викликає сумніви щодо його дійсності, вантаж має бути затриманий з подальшою перевіркою сертифікату на його повноту та автентичність.

Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду затверджені Наказом Державного департаменту ветеринарної медицини № 71 від 14.06.2004 (далі - Вимоги).

Пунктом 34.6. приведених Вимог визначено, що виконання умов, зазначених у цих Вимогах, повинно бути цілком підтверджене ветеринарним сертифікатом країни походження в оригіналі, підписаним державним ветеринарним лікарем, у якому вказується благополуччя адміністративної території (країни, штату, провінції і т. ін.) щодо вищевказаних інфекційних хвороб.

Пунктом 34.7 Вимог передбачено, що сертифікати повинні бути на мовах країни - експортера та українській.

Наданий позивачем сертифікат від 22.11.2017 на вантаж не містив інформації щодо відсутності на адміністративній території походження вантажу ящуру, чуми великої рогатої худоби, чуми дрібних жуйних та африканської чуми коней - протягом останніх 12 місяців.

Крім того, під час здійснення контролю належного ТОВ "Торговий дім "Бізарт" вантажу державним інспектором ветеринарної медицини було встановлено,

що вантаж супроводжується ветеринарним сертифікатом від 22.11.2017, складеним тільки англійською мовою, що надрукований на двох аркушах різного кольору та різним шрифтом. Нотаріальний переклад ветеринарного сертифікату був наданий Одеській регіональній службі лише 05.05.2018.

Відповідно до пункту 5 Порядку № 49 оформлення вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, в пункті пропуску на державному кордоні при ввезенні можливе лише за умови наявності оригіналу ветеринарного сертифікату, санітарного сертифікату країни-виробника, при виконанні ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини.

Відтак колегія суддів Верховного Суду погодилась з висновками судів попередніх інстанцій, що для оформлення ввезення вантажів, які підконтрольні службі державної ветеринарної медицини, необхідно надання оригіналу ветеринарного сертифікату та виконання інших ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів.

Враховуючи, що нотаріальний переклад ветеринарного сертифікату на належний ТОВ "ТД "Бізарт" вантаж, а також оригінали сертифікату аналізу та гарантійний лист виробника на товар від 11.04.2018, надані Одеській регіональній службі лише 05.05.2018, саме в цей день скасований акт припинення або тимчасової заборони перевезення (переміщення) підконтрольних вантажів від 12.01.2018 та позивачу наданий дозвіл на ввезення вантажу на територію України.

За таких обставин, Верховний Суд вважає, що суди попередніх інстанцій обґрунтовано дійшли висновку щодо відсутності підстав для задоволення позовних вимог.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 липня 2023 року у справі № 815/2479/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112414239>

1.5. Про встановлення законодавчої заборони на період дії правового режиму воєнного стану щодо безоплатної передачі земель державної, комунальної власності у приватну власність

Із 7 квітня 2022 року до припинення (скасування) воєнного стану в Україні органам виконавчої влади або органам місцевого самоврядування, які передають земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність, відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Земельного Кодексу України, забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації

03 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1, ОСОБА_2 на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 21 квітня 2023 року у справі № 300/3771/22 за позовом ОСОБА_1, ОСОБА_2 до Загвіздянської сільської ради про визнання протиправним та скасувати рішення відповідача від 13 липня 2022 «Про

відмову у наданні дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність» (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачі у 2021 році звернулися до Загвіздянської сільської ради із заявами про надання дозволу на виготовлення проектів землеустрою для відведення земельних ділянок у власність.

21 жовтня 2021 року під час розгляду заяв відповідний проект рішення при голосуванні не набрав потрібної кількості голосів для прийняття рішення щодо надання позивачам дозволів на виготовлення проектів землеустрою для відведення земельних ділянок у власність. Внаслідок цього позивачі звернулись до суду з позовною заявою.

Рішенням окружного адміністративного суду від 18 березня 2022 року у справі №300/7290/21, залишеним без змін судом апеляційної інстанції, визнано протиправною бездіяльністю відповідача стосовно розгляду клопотань позивачів від 22 вересня 2021 року та 23 вересня 2021 року та зобов'язано Загвіздянську сільську раду повторно розглянути заяви позивачів про надання дозволів на розробку проектів землеустрою.

Рішенням Загвіздянської сільської ради від 13 липня 2022 року «Про відмову у наданні дозволу на складення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність» ОСОБА_1 та ОСОБА_2 відмовлено в наданні дозволів на розробку проектів землеустрою щодо відведення у власність земельної ділянки з мотивів законодавчої заборони на прийняття радами рішень про надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою безоплатної передачі. При цьому відповідач у вказаному рішенні посилався на положення підпункту 5 пункту 27 розділу «Перехідні положення» Земельного Кодексу України (надалі – ЗК України).

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено.

Постановою апеляційного адміністративного суду апеляційну скаргу відповідача задоволено, рішення окружного адміністративного суду скасовано; ухвалено у справі нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено повністю.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Як на дату прийняття спірного рішення відповідача так і на час розгляду цієї справи у суді в Україні діє воєнний стан, правовий режим якого визначається Законом України від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану».

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» від 24 березня 2022 року № 2145-IX (далі - Закон № 2145-IX) внесено зміни, серед іншого, до ЗК України. Так, Розділ X «Перехідні положення» ЗК України доповнено пунктами 27 і 28. У підпункті 5 пункту 27 Розділу X «Перехідних положень» ЗК України зазначено, що безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою

такої безоплатної передачі, розроблення такої документації забороняється. Вказані зміни до ЗК України набрали чинності 7 квітня 2022 року.

З огляду на зміни, які внесені до ЗК України Законом № 2145-IX, із 7 квітня 2022 року до припинення (скасування) воєнного стану в Україні органам виконавчої влади або органам місцевого самоврядування, які передають земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, визначених статтею 122 цього Кодексу, забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації.

Верховний Суд наголосив, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний діяти лише на виконання закону, за умов і обставин, визначених ним, вчиняти дії, не виходячи за межі прав та обов'язків, дотримуватися встановленої законом процедури, обирати лише встановлені законодавством України способи правомірної поведінки під час реалізації своїх владних повноважень.

Відтак, приймаючи спірне рішення від 13 липня 2022 року «Про відмову у наданні дозволу на складення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність» Загвіздянська сільська рада Івано-Франківського району Івано-Франківської області діяла у відповідності до положень підпункту 5 пункту 27 розділу «Перехідні положення» ЗК України, оскільки інших альтернативних дій вказана місцева рада не вправі була вчиняти.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 серпня 2023 року у справі № 300/3771/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112616125>

1.6. Про неприпустимість примусового відчуження об'єкта нерухомого майна, який перебуває у приватній власності, окремо від земельної ділянки, на якій він розташований і яка перебуває у комунальній власності

Об'єктом відчуження з мотивів, зокрема, суспільної необхідності можуть бути, у тому числі, лише ті нежитлові будівлі та споруди, які розміщені на земельних ділянках виключно приватної форми власності й тільки у випадку, якщо одночасно порушується питання про відчуження саме цих земельних ділянок

07 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув апеляційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «КОРСО ТАУН» на рішення Другого апеляційного адміністративного суду у складі колегії суддів від 11 травня 2023 року у справі № 851/15/19 за позовом Харківської міської ради до Товариства з обмеженою відповідальністю «КОРСО ТАУН» про примусове відчуження об'єктів нерухомого майна з мотивів суспільної необхідності.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

21.02.2018 Харківською міською радою ухвалено рішення згідно з яким об'єкт нежитлової нерухомості (нежитлова будівля), що належить позивачу на праві приватної власності, підлягає викупу для суспільних потреб у зв'язку із будівництвом третьої лінії метрополітену в місті Харкові.

Земельна ділянка, на якій розташовується нежитлова будівля, щодо відчуження якої заявлено цей позов, як станом на час виникнення спірних у цій справі правовідносин, так і на момент розгляду цієї справи у судах обох інстанцій перебувала та продовжує перебувати у комунальній власності територіальної громади міста Харкова в особі Харківської міської ради.

Харківською міською радою з Товариством з обмеженою відповідальністю «КОРСО ТАУН» були проведені переговори щодо умов та ціни викупу, однак, згоди щодо викупу для суспільних потреб зазначеного вище об'єкту нерухомого майна досягнуто не було, що стало підставою для звернення Харківської міської ради до суду з вимогами про примусове відчуження об'єкту нерухомого майна з мотивів суспільної необхідності.

Рішенням апеляційного адміністративного суду позов задоволено частково, а саме: примусово відчужено у комунальну власність з мотивів суспільної необхідності нежитлову будівлю, що належить позивачу на праві приватної власності, з відшкодуванням вартості зазначеного об'єкту нерухомості за рахунок коштів бюджету міста Харкова та зобов'язано позивача звільнити вказану будівлю на протязі тридцяти днів з дня внесення відшкодування вартості зазначеного об'єкту нерухомості на зазначений позивачем банківський рахунок або на депозит нотаріальної контори за місцем розташування нерухомого майна.

Верховний Суд задовольнив апеляційну скаргу, скасував рішення суду попередньої інстанції та ухвалив нове рішення – про відмову у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що як вбачається з аналізу норм Закону України від 17.11.2009 № 1559-VI «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» та преамбули до нього, цей законодавчий акт регулює суспільні відносини, що виникають у процесі відчуження для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності лише тих земельних ділянок та інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб.

Колегія суддів Верховного Суду акцентувала увагу на приписах абзацу третього частини другої статті 2 та частини першої статті 3 вищезазначеного Закону, за змістом яких дія цього Закону не поширюється на суспільні відносини, що виникають у разі вилучення (викупу) земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у державній та/або комунальній власності. Об'єктом відчуження є земельна ділянка (її частина), житловий будинок, інші будівлі, споруди, багаторічні насадження, що на ній розміщені, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб.

Проаналізувавши наведені вище приписи законодавства, яким врегульовано спірні у цій справі правовідносини, Верховний Суд зазначив, що об'єктом відчуження з мотивів, зокрема, суспільної необхідності можуть бути, у тому числі, лише ті нежитлові будівлі та споруди, які розміщені на земельних ділянках виключно приватної форми власності й тільки у випадку, якщо одночасно порушується питання про відчуження саме цих земельних ділянок.

Оскільки наявними у справі, що розглядається, матеріалами та встановленими у ній обставинами підтверджується перебування земельної ділянки, на якій розташована відчужувана позивачем будівля, у комунальній власності й вимог щодо відчуження такої земельної ділянки Харківською міською радою не заявляється і стосовно неї не приймалось відповідного передбаченого законом рішення про її відчуження, то колегія суддів Верховного Суду вирішила, що вимоги позовної заяви, у тому вигляді, у якому вони сформульовані, й за вищевказаних умов, не ґрунтуються на законі, а тому не можуть бути задоволені.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 серпня 2023 року у справі № 851/15/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112672094>

1.7. Про забезпечення доступності повної загальної середньої освіти

Доступність повної загальної середньої освіти як складова конституційного права на освіту забезпечується, зокрема територіальною доступністю, яка полягає у створенні достатньо розгалуженої мережі закладів повної загальної середньої освіти, яка б дозволяла кожній дитині здобувати середню освіту у найбільш наближеному до її місця проживання закладі, а у разі неможливості організації такої мережі - забезпечення підвезення учнів до відповідного закладу, а також належним фінансуванням закладів повної загальної середньої освіти, яке здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів шляхом передачі такому закладу освіти цільового обсягу коштів у розмірі фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня, який здобуває повну загальну середню освіту

08 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув Рівненської міської ради, Управління освіти виконавчого комітету Рівненської міської ради на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 22 березня 2023 року у справі № 460/25721/22 за позовом ОСОБА_2 в інтересах малолітніх ОСОБА_3 та ОСОБА_4 , ОСОБА_5 в інтересах малолітньої ОСОБА_6 , ОСОБА_1 в інтересах малолітніх ОСОБА_7 та ОСОБА_8 , ОСОБА_9 в інтересах малолітніх ОСОБА_10 , ОСОБА_11 , ОСОБА_12 до Рівненської міської ради (далі – Рівненська МР), третя особа Управління освіти виконавчого комітету Рівненської МР, про визнання протиправним та скасування рішення Рівненської МР від 08.07.2022 «Про реорганізацію Рівненської загальноосвітньої школи (ЗОШ) I-III ступенів № 4 Рівненської МР».

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 , ОСОБА_9 , ОСОБА_2 , ОСОБА_5 є батьками малолітніх дітей, які навчалися у Рівненській ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР або ж повинні при досягненні шкільного віку бути зараховані до 1 класу цього навчального закладу відповідно до закріпленої за закладом середньої освіти території обслуговування.

31 травня 2022 року на сайті відповідача було опубліковано проєкт рішення «Про реорганізацію Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР», в якому зазначалось про приєднання Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР до Рівненського академічного ліцею «Престиж» імені Лілії Котовської Рівненської МР.

З витягу з протоколу засідання постійної комісії з питань науки, освіти, культури, туризму, духовного відродження, молоді, спорту, зв'язків з громадськими об'єднаннями, засобами масової інформації, захисту прав людини, законності, правопорядку, розвитку місцевого самоврядування, регламенту, депутатської діяльності та етики Рівненської МР від 14 червня 2022 року встановлено, що профільна комісія розглянула проєкт рішення «Про реорганізацію Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 Рівненської міської ради». За результатами розгляду проєкт не отримав необхідної кількості голосів на підтримку, тому вважався таким, щовиноситься на розгляд сесії міськради.

Витягом з Протоколу засідання постійної комісії з питань бюджету, фінансів та управління комунальною власністю Рівненської МР від 30 червня 2022 підтверджується, що за результатами голосування членів постійної комісії ухвалено підтримати проєкт рішення «Про реорганізацію Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР».

8 липня 2022 року Рівненська МР прийняла рішення «Про реорганізацію Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР», яким з метою оптимізації мережі закладів освіти Рівненської територіальної громади, зокрема, вирішила: 1) реорганізувати Рівненську ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР шляхом приєднання до Рівненського академічного ліцею «Престиж» імені Лілії Котовської Рівненської МР; 2) вважати Рівненський академічний ліцей «Престиж» імені Лілії Котовської Рівненської МР правонаступником майна, прав та обов'язків Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР.

Вважаючи, що спірне рішення відповідача порушує право їхніх дітей на початкову освіту, зокрема на доступність її отримання у закладі, максимально наближеному до місця проживання, а також на безоплатність середньої освіти, рівність умов її отримання, позивачі оскаржили його до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено.

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення окружного адміністративного суду скасовано та прийнято нову постанову, якою позов задоволено.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив в силі.

ОЦІНКА СУДУ

Проаналізувавши положення статті 32 Закону України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні», статті 32 Закону України від 16.01.2020 № 463-ІХ «Про повну загальну середню освіту», Верховний Суд дійшов висновку, що доступність повної загальної середньої освіти як складова конституційного права на освіту забезпечується, зокрема територіальною доступністю, яка полягає у створенні достатньо розгалуженої мережі закладів повної загальної середньої освіти, яка б дозволяла кожній дитині здобувати середню освіту у найбільш наближеному до її місця проживання закладі, а у разі неможливості організації такої мережі - забезпечення підвезення учнів до відповідного закладу, а також належним фінансуванням закладів повної загальної середньої освіти, яке здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів шляхом передачі такому закладу освіти цільового обсягу коштів у розмірі фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня, який здобуває повну загальну середню освіту.

Судами попередніх інстанцій встановлено та підтверджено наявними у матеріалах справи доказами, що у межах пішохідної доступності до території обслуговування ЗОШ № 4 Рівненської МР, знаходиться низка інших навчальних закладів, зокрема ЗОШ № 9, ЗОШ № 18, що можуть бути обраними батьками тих учнів, яких не влаштовує нове місце знаходження реорганізованої ЗОШ № 4 (фактично для учнів 1 класу - місце розташування Рівненського академічного ліцею «Престиж» імені Лілії Котовської Рівненської МР).

До того ж судами попередніх інстанцій встановлено та не заперечується сторонами, що відповідно до даних електронного сервісу «Googlemaps» маршрут від вул. Архітектора Бургіньйона (Жуковського), 30 (місцезнаходження ЗОШ № 4) до вул. Данила Галицького, 15 в м. Рівне (місцезнаходження ліцею «Престиж») становить 1,5 км.

При цьому пунктом 3 розділу I Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, передбачено, що учні, які проживають на відстані від закладу освіти понад 2 км, забезпечуються підвезенням у порядку, визначеному засновником (засновниками) закладу освіти відповідно до законодавства.

З огляду на зазначене, Верховний Суд погодився з висновками суду першої інстанції про те, що у даному випадку норма пішохідної доступності до 2 км дотримана, отже, дотримана й вимога щодо територіальної доступності закладу повної загальної середньої освіти.

Крім цього, підставою прийняття оскаржуваного рішення стала обставина того, що мережа Рівненської ЗОШ I-III ступенів № 4 Рівненської МР не є оптимальною з огляду на те, що середня наповнюваність учнів у 5-11 класах цієї школи становить 23,8, у той час, як розрахункова наповнюваність розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами - 27,5.

Верховний Суд вказав, що під час прийняття спірного рішення Рівненською МР було забезпечено розумне співвідношення (пропорційність) між метою, на досягнення якої спрямоване це рішення, а саме - покращення матеріально-технічних умов для

отримання дітьми загальної середньої освіти, підвищення якості освіти, оптимізація розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, та несприятливими для окремих осіб наслідками, що виражаються у збільшені відстані до навчального закладу у межах допустимої норми та з урахуванням наявності інших навчальних закладів на відповідній території. З огляду на це, спірне рішення відповідача відповідає принципу найкращих інтересів для дітей (у розумінні кількісних та якісних характеристик майбутніх доведених позитивних змін у аспектів всіх дітей, інтереси яких зачіпає це рішення) та не є таким, що обмежує право на повну загальну середню освіту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 серпня 2023 року у справі № 460/25721/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112701553>

1.8. Про правомірність відмови у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу в разі, якщо заяву про внесення відповідних змін подано щодо засновника (учасника), який на момент подання такої заяви внесений до Єдиного реєстру боржників

Фразу «внесений до Єдиного реєстру боржників, зокрема за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення розміру такої частки», що міститься у пункті 3-1 частини першої статті 28 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», потрібно розуміти так, що державний реєстратор відмовляє у вчиненні реєстраційної дії, якщо заяву про державну реєстрацію змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною засновників (учасників) юридичної особи у зв'язку із зміною частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, подано щодо засновника (учасника), який на момент подання заяви внесений до Єдиного реєстру боржників і в тому числі за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення розміру такої частки. Інше тлумачення вказаної вище фрази призведе до невірного розуміння поняття Єдиного реєстру боржників, яке міститься у статті 9 Закону України «Про виконавче провадження», та мети створення Єдиного реєстру боржників - запобігання відчуженню боржниками майна

16 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Акціонерного товариства Комерційного банку "ПриватБанк" на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 15 грудня 2021 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 17 травня 2022 року у справі № 160/18855/21 за позовом Акціонерного товариства Комерційного банку «ПриватБанк» до Державного реєстратора Департаменту адміністративних послуг та дозвільних процедур

Дніпровської міської ради, третя особа - Товариство з обмеженою відповідальністю "Рим2000" про визнання протиправним та скасування рішення державного реєстратора від 30.12.2020, про відмову у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся із заявою до відповідача про внесення змін до відомостей про юридичну особу, а саме: зміна складу засновників (учасників) юридичною особи ТОВ «РИМ2000» у зв'язку із зміною частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі юридичної особи.

Рішенням від 30.12.2020 державний реєстратор відмовив позивачу у державній реєстрації по заяві «Державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу щодо ТОВ «РИМ2000» через те, що позивач включений до Єдиного реєстру боржників, зокрема, за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення такої частки (п. 3-1 ч.1 ст. 28 Закону України від 15.05.2003 № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (далі – Закон № 755-IV)).

Матеріалами справи підтверджено, що позивач включений до Єдиного реєстру боржників станом на момент прийняття оскаржуваного рішення та на момент звернення із заявою до відповідача про внесення змін до відомостей про юридичну особу, а саме: зміна складу засновників (учасників) юридичною особи ТОВ «РИМ2000».

Не погодившись із вказаним рішенням державного реєстратора позивач звернувся до суду.

Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до пункту 3-1 частини першої статті 28 Закону № 755-IV (у редакції, що діяла на час виникнення спірних відносин) підставою для відмови у державній реєстрації є те, що заяву про державну реєстрацію змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною засновників (учасників) юридичної особи у зв'язку із зміною частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, подано щодо засновника (учасника), який на момент подання заяви внесений до Єдиного реєстру боржників, зокрема за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення розміру такої частки.

Позивач вважав, що він внесений до Єдиного реєстру боржників, однак не стосовно виконавчого провадження про стягнення аліментів. Сам по собі факт внесення юридичної особи до Єдиного реєстру боржників, на думку позивача, не забороняє проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу. Частину першу статті 28 Закону № 755-IV доповнено пунктом 3-1 згідно Закону

України від 03.07.2018 № 2475-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту прав дитини на належне утримання» саме з метою захисту прав дитини на її належне утримання, що, у свою чергу, не може стосуватися позивача, оскільки останній є юридичною особою, яка звернулася із заявою про вихід зі складу учасників ТОВ «РИМ2000».

Верховний Суд зазначив, що фразу «внесений до Єдиного реєстру боржників, зокрема за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення розміру такої частки», що міститься у пункті 3-1 частини першої статті 28 Закону № 755-IV, потрібно розуміти так, що державний реєстратор відмовляє у вчиненні реєстраційної дії, якщо заяву про державну реєстрацію змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною засновників (учасників) юридичної особи у зв'язку із зміною частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, подано щодо засновника (учасника), який на момент подання заяви внесений до Єдиного реєстру боржників і в тому числі за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення розміру такої частки. Інше тлумачення вказаної вище фрази призведе до невірного розуміння поняття Єдиного реєстру боржників, яке міститься у статті 9 Закону України від 02.06.2016 №1404-VIII «Про виконавче провадження», та мети створення Єдиного реєстру боржників - запобігання відчуженню боржниками майна.

Враховуючи той факт, що позивач включений до Єдиного реєстру боржників на час звернення із заявою про вчинення реєстраційної дії, то державний реєстратор правомірно відмовив у її вчиненні на підставі пункту 3-1 частини першої статті 28 Закону № 755-IV, про що вірно зазначив суд першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 серпня 2023 року у справі № 160/18855/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112850394>

1.9. Про визначення кола суб'єктів господарювання, які повинні забезпечити приймання електронних платіжних засобів

Постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2022 № 894 «Про встановлення строків, до настання яких торговці повинні забезпечити можливість здійснення безготівкових розрахунків (у тому числі з використанням електронних платіжних засобів, платіжних застосунків або платіжних пристроїв) за продані ними товари (надані послуги)» передбачено відповідні строки, зокрема з 1 січня 2023 р. - торговцям, які провадять господарську діяльність у населених пунктах з чисельністю населення понад 25 тис. осіб (крім торговців, зазначених у підпункті 4 цього пункту).

Встановлення цих строків свідчить про те, що як на час виникнення спірних правовідносин (внесення позивачу припису Головним управлінням Держпродспожислужби, яким його зобов'язано забезпечити приймання електронних

платіжних засобів), так і на теперішній час не передбачено обов'язку для всіх суб'єктів господарювання забезпечити приймання електронних платіжних засобів.

На час винесення оскаржуваного припису обов'язок забезпечити можливість здійснювати споживачами - держателями електронних платіжних засобів розрахунки за товар мали суб'єкти господарювання, що відповідають одночасно таким вимогам:

- (1) проводять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг;
- (2) при проведенні розрахункових операцій відповідно до закону використовують реєстратор розрахункових операцій;
- (3) проводять діяльність в населених пунктах із чисельністю від 25 тисяч чоловік.

18 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу фізичної особи-підприємця ОСОБА_1 на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 23 грудня 2020 року у справі № 160/6096/20 за позовом фізичної особи-підприємця ОСОБА_1 до Головного управління Держпродспожислужби в Дніпропетровській області про визнання протиправним та скасування припису відповідача, яким її зобов'язано забезпечити можливість здійснювати споживачами - держателями електронних платіжних засобів, розрахунки за товар.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач є платником єдиного податку 2 групи, основним видом її діяльності є - інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах.

Згідно податкової декларації платника єдиного податку - фізичної особи-підприємця ОСОБА_1 за 2019 рік, та інформації ГУ ДПС у Дніпропетровській області, обсяг доходу позивача склав 831373 грн., тобто, у 2019 році не досягнув обсягу доходу 1.000.000 грн.

На підставі акту перевірки від 26.05.2020, складеного за результатом проведення заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері захисту прав споживачів, встановлено порушення позивачем вимог пункту 14.19 статті 14 Закону України від 06.10.2004 № 2056-IV «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (далі – Закон № 2056-IV), а саме: не надання можливості держателями електронних платіжних засобів здійснити розрахунок за придбаний товар.

За наслідками перевірки видано припис про припинення порушення та зобов'язано позивача забезпечити можливість споживачів здійснювати розрахунки за товар держателями електронних платіжних засобів відповідно до статті 14 Закону № 2056-IV.

Не погоджуючись із вказаним приписом, позивач звернувся до суду з цим позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено. Постановою апеляційного адміністративного суду скасовано рішення окружного адміністративного суду, ухвалено нове рішення про відмову у задоволенні позову.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив в силі.

ОЦІНКА СУДУ

Пунктом 14.19 статті 14 Закону № 2056-IV (в редакції на час винесення оскаржуваного припису) встановлено, що суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечувати можливість здійснення держателями електронних платіжних засобів розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням електронних платіжних засобів не менше трьох платіжних систем, однією з яких є багатомітентна платіжна система, платіжною організацією якої є резидент України.

Вимоги до суб'єктів господарювання щодо приймання електронних платіжних засобів в оплату за продані ними товари (надані послуги) визначає Кабінет Міністрів України.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 № 878 «Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів» (далі - Постанова № 878) суб'єкти господарювання зобов'язані встановити термінал і проводити через нього розрахунки, коли одночасно виконуються такі умови:

(1) діяльність провадиться у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг;

(2) при проведенні розрахункових операцій відповідно до закону використовують реєстратор розрахункових операцій;

(3) діяльність провадиться в населених пунктах із чисельністю від 25 тисяч чоловік.

Верховний Суд зазначив, що 30 червня 2021 року було прийнято Закон України № 1591-IX «Про платіжні послуги» (далі – Закон № 1591-IX). Відповідно, визнано таким, що втратив чинність з дня введення в дію цього Закону, Закон № 2056-IV.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2022 № 894 «Про встановлення строків, до настання яких торговці повинні забезпечити можливість здійснення безготівкових розрахунків (у тому числі з використанням електронних платіжних засобів, платіжних застосунків або платіжних пристроїв) за продані ними товари (надані послуги)» передбачено відповідні строки, зокрема з 1 січня 2023 р. - торговцям, які провадять господарську діяльність у населених пунктах з чисельністю населення понад 25 тис. осіб (крім торговців, зазначених у підпункті 4 цього пункту).

Встановлення цих строків свідчить про те, що як на час внесення припису, так і на теперішній час не передбачено обов'язку для всіх суб'єктів господарювання забезпечити приймання електронних платіжних засобів.

Враховуючи вищезазначене, Верховний Суд дійшов висновку, що на час винесення оскаржуваного припису обов'язок забезпечити можливість здійснювати споживачами - держателями електронних платіжних засобів розрахунки за товар мали суб'єкти господарювання, що відповідають одночасно таким вимогам:

(1) провадять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг;

(2) при проведенні розрахункових операцій відповідно до закону використовують реєстратор розрахункових операцій;

(3) проводять діяльність в населених пунктах із чисельністю від 25 тисяч чоловік.

Пунктом 296.10 Податкового кодексу України встановлено, що реєстратори розрахункових операцій не застосовуються, зокрема, платниками єдиного податку другої - четвертої груп (фізичні особи - підприємці) незалежно від обраного виду діяльності, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 1000000 гривень.

У разі перевищення в календарному році обсягу доходу понад 1000000 гривень застосування реєстратора розрахункових операцій для такого платника єдиного податку є обов'язковим. Застосування реєстратора розрахункових операцій розпочинається з першого числа першого місяця кварталу, наступного за виникненням такого перевищення, та продовжується у всіх наступних податкових періодах протягом реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку.

Норми цього пункту не поширюються на платників єдиного податку, які здійснюють реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту, а також лікарських засобів та виробів медичного призначення.

Відповідно до встановлених судами обставин справи позивач у 2019 році не досяг обсягу доходу 1000000 грн, а тому не зобов'язаний застосовувати реєстратор розрахункових операцій у господарській діяльності; позивач також не здійснює реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту, а також лікарських засобів та виробів медичного призначення.

За вказаних обставин Верховний Суд дійшов висновку про те, що у травні 2020 року позивач не мав обов'язку забезпечувати можливість здійснення держателями електронних платіжних засобів розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням електронних платіжних засобів не менше трьох платіжних систем, однією з яких є багатомітентна платіжна система, платіжною організацією якої є резидент України.

Враховуючи вищезазначене, припис відповідача, яким зобов'язано забезпечити можливість здійснювати споживачами - держателями електронних платіжних засобів, розрахунки за товар відповідно до статті 14 Закону № 2056-IV, є протиправним та підлягає скасуванню.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 серпня 2023 року у справі № 160/6096/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112904267>

1.10. Про зарахування до вислуги років на пільгових умовах (один місяць служби за три місяці) часу проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції, для визначення розміру пенсії, а не для її призначення

Підпунктом «а» пункту 3 Постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 року № 393 «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій

і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб» (у редакції, чинній до внесення змін постановою Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року) було передбачено, що до вислуги років для призначення пенсій особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, зараховується на пільгових умовах: час проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції.

Водночас, відповідно до підпункту «а» пункту 3 Порядку № 393 (у редакції, що діє після внесення змін постановою Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року) до вислуги років для визначення розміру пенсії особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, зараховується на пільгових умовах (пункт 3 в редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року): один місяць служби за три місяці: час проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції.

Тому, для призначення пенсії за вислугу років за Законом України від 09.04.1992 № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» календарна вислуга років могла бути зарахована на пільгових умовах відповідно до Порядку № 393 в редакції, чинній до внесення змін постановою Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року

31 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Донецького окружного адміністративного суду від 23 грудня 2022 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 14 березня 2023 року у справі № 200/4951/22 за позовом ОСОБА_1 до Головного управління Національної поліції в Донецькій області про визнання протиправною відмови відповідача у задоволенні заяви ОСОБА_1 щодо підготовки та подання до органів Пенсійного фонду України документів для призначення пенсії за вислугу років (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач брав безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районі/районах проведення антитерористичної операції.

27 червня 2022 року наказом начальника Головного управління Національної поліції в Донецькій області ОСОБА_1 звільнено зі служби на підставі пункту 7 частини першої статті 77 Закону України «Про Національну поліцію» за власним бажанням.

Вказаними наказом встановлено, що станом на 27 червня 2022 року вислуга років позивача в календарному обчисленні складає 22 роки 10 місяців 13 днів.

1 листопада 2022 року позивач через представника звернувся із заявою до Головного управління Національної поліції в Донецькій області про підготовку та направлення до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області документів для призначення пенсії за вислугу років.

Листом від 8 листопада 2022 року Головне управління Національної поліції в Донецькій області надало відповідь про відсутність законних підстав щодо оформлення документів та направлення їх до органів Пенсійного фонду для призначення пенсії за вислугу років з підстави відсутності у позивача календарної вислуги для призначення пенсії за вислугу років, зазначаючи, що відповідно до пункту «а» частини першої статті 12 Закону № 2262-XII пенсія за вислугу років призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, незалежно від віку, якщо вони звільнені зі служби з 1 жовтня 2020 року або після цієї дати і на день звільнення мають вислугу 25 календарних років і більше. Такого права ОСОБА_1 не отримав, оскільки станом на день звільнення, 27 червня 2022 року, його календарна вислуга складає 22 роки 10 місяців 13 днів.

Проте, позивач не погоджується з таким рішенням та вважаючи, що у період з 7 квітня 2014 року по 6 листопада 2015 року та з 7 листопада 2015 року по 30 квітня 2018 року брав безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпечення її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України на території Донецької області, що становить ще 11 років вислуги для призначення пенсії, що загалом становить більше 30 років вислуги і дає позивачу право на призначення пенсії, звернувся до суду із позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Приписами пункту «а» частини першої статті 12 Закону № 2262-XII передбачено, що пенсія за вислугу років призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах "б"- "д", "ж" статті 1-2 цього Закону (крім осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону), незалежно від віку, якщо вони звільнені зі служби з 1 жовтня 2020 року або після цієї дати і на день звільнення мають вислугу 25 календарних років і більше.

Відповідно до статті 17-1 Закону № 2262-XII порядок обчислення вислуги років та визначення пільгових умов призначення пенсій особам, які мають право на пенсію за цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Пунктом 1 Постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 року № 393 «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб» в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2022 № 119 «Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 року № 393», (набрала чинності 19 лютого 2022 року та була чинною на момент звільнення

позивача 27 червня 2022 року), встановлено, що для призначення пенсій за вислугу років відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб" особам з числа військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу, особам, зазначеним у пунктах "б"- "д", "ж" і "з" статті 12 такого Закону, до вислуги років зараховуються служба в органах внутрішніх справ на посадах начальницького і рядового складу з дня призначення на відповідну посаду.

З огляду на вищезазначене колегія суддів Верховного Суду вирішила сформулювати наступні правові висновки у спірних правовідносинах:

- підпунктом «а» пункту 3 Порядку № 393 (у редакції, чинній до внесення змін постановою Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року) було передбачено, що до вислуги років для призначення пенсій особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, зараховується на пільгових умовах: час проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції;
- водночас, відповідно до підпункту «а» пункту 3 Порядку № 393 (у редакції, чинній на дату звільнення, 27 червня 2022 року, та дату звернення позивача із заявою до ГУНП в Донецькій області щодо оформлення та подання необхідних документів до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області для призначення пенсії, 1 листопада 2022 року) до вислуги років для визначення розміру пенсії особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, зараховується на пільгових умовах (пункт 3 в редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року): один місяць служби за три місяці: час проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції;
- тому, для призначення пенсії за вислугу років за Законом № 2262-XII календарна вислуга років могла бути зарахована на пільгових умовах відповідно до Порядку № 393 в редакції, чинній до внесення змін постановою Кабінету Міністрів України № 119 від 16 лютого 2022 року.

Враховуючи те, що станом на дату звернення позивача (1 листопада 2022 року) із заявою до ГУНП в Донецькій області щодо оформлення та подання необхідних документів до Головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області для призначення пенсії за вислугу років за Законом № 2262-XII діяла нова редакція підпункту «а» пункту 3 Порядку № 393, то суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про відсутність підстав для зарахування на пільгових умовах позивачу часу проходження служби, протягом якого він брав участь в антитерористичній операції, до вислуги років для призначення пенсій, оскільки такий період враховується тільки для визначення розміру пенсії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2023 року у справі № 200/4951/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113155926>

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

1.1. Про порядок нарахування премії поліцейському за період його тимчасової непрацездатності

Аналіз пункту 3 розділу III Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання, затвердженого наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.04.2016 № 260, дає підстави для висновку, що поліцейським, звільненим від виконання службових обов'язків на підставі документа, що засвідчує тимчасову непрацездатність, зберігається виплата грошового забезпечення в розмірі, що вони отримували на день хвороби, з розрахунку, зазначених у цій нормі складових, у тому числі премії за поточний місяць.

При цьому, характерною особливістю нарахування премії, порівняно з іншими складовими грошового забезпечення, наведеними у пункті 3 розділу III Порядку № 260 є те, що хоча зазначена виплата має постійний характер, однак її розмір не є сталим, з огляду на те, що такий визначається за рішенням керівника органу поліції щомісяця та її виплата проводиться в останній день місяця за поточний місяць.

Отже, відповідач (Головного управління Національної поліції) повинен був кожного місяця під час тимчасової непрацездатності особи встановлювати розмір премії у розмірі не менше ніж той, що вже існував на день хвороби (за попередній час до хвороби), оскільки пункт 3 розділу III Порядку № 260 передбачає зберігання за позивачем виплати грошового забезпечення в розмірі, що вона отримувала на день хвороби з розрахунку, зокрема, премії саме за поточний місяць, а не попередній. Тобто, премія у складі грошового забезпечення при хворобі поліцейського зберігається за ним у розмірі, встановленому за поточний місяць

27 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Луганського окружного адміністративного суду від 16 вересня 2021 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 17 жовтня 2022 року у справі № 360/3119/21 за позовом ОСОБА_1 до Головного управління Національної поліції в Луганській області про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії, стягнення моральної шкоди.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач у періоди з 07.08.2000 по 06.11.2015 проходила службу в Головному управлінні Міністерства внутрішніх справ України в Луганській області, а з 07.11.2015 по 26.02.2021 в Головному управлінні Національної поліції в Луганській області.

Наказом Головного управління Національної поліції в Луганській області від 22.02.2021 її було звільнено зі служби в поліції відповідно до Закону України «Про

Національну поліцію», за пунктом 2 частини першої статті 77 (через хворобу), з 26.02.2021.

Досить тривалий час позивач перебувала на лікарняному, що підтверджується наданими довідками про тимчасову непрацездатність поліцейського.

На протязі цього часу (грудень 2019- лютий 2021 року) позивачу відповідними наказами Головного управління Національної поліції в Луганській області встановлювалася премія у різному відсотковому співвідношенні: максимальна у грудні 2019 року – 119,9%; мінімальна у березні 2020 року – 34,10%.

Згідно з довідкою про доходи від 05.02.2021, розмір виплаченого грошового забезпечення позивача у грудні 2019 року становить 21 016, 95 грн: посадовий оклад 2 500, 00 грн, оклад за спеціальним званням 2 000, 00 грн, вислуга років (40%) 1800, 00 грн, премія (119,9%) - 10 952, 87 грн, специфічні умови проходження служби (45%) 2 835, 00 грн, індексація - 929, 08 грн.

Позивач вважаючи, що має право на отримання грошового забезпечення в розмірі, що було отримано на день хвороби, тобто за грудень 2019 року, та вказуючи на невірне нарахування та виплату грошового забезпечення починаючи з січня 2020 року внаслідок зменшення відсотку премії, звернулася до відповідача з рапортом від 17.02.2021 про виплату заборгованості з заробітної плати починаючи з січня 2020 року, проте у відповідь отримала повідомлення від суб'єкта владних повноважень про відсутність підстав для перерахунку грошового забезпечення та виплати заборгованості

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Пунктом 3 розділу III Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання, затвердженого наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.04.2016 № 260, визначено, що поліцейським, звільненим від виконання службових обов'язків на підставі документа, що засвідчує тимчасову непрацездатність, або тим, які перебувають у відпустці через хворобу, зберігається виплата грошового забезпечення в розмірі, що вони отримували на день хвороби, з розрахунку посадового окладу, встановленого за основною штатною посадою, окладу за спеціальним званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер), премії за поточний місяць, але не більше ніж за чотири місяці, крім випадків, коли законодавством України передбачені більш тривалі строки перебування на лікуванні.

Отже, вказаною нормою встановлено певну соціальну гарантію держави на випадок втрати працездатності особам, що проходять службу в органах поліції.

Виплата грошового забезпечення за період перебування на лікарняному має на меті підтримання належного матеріального рівня поліцейського (у відпустці) та повної або часткової компенсації втрати доходу на період тимчасової непрацездатності, розмір якого прямо залежить від розміру грошового забезпечення, яке отримував конкретний поліцейський перебуваючи на службі.

Аналіз пункту 3 розділу III Порядку № 260 дає підстави для висновку, що поліцейським, звільненим від виконання службових обов'язків на підставі документа, що засвідчує тимчасову непрацездатність, зберігається виплата грошового забезпечення в розмірі, що вони отримували на день хвороби, з розрахунку, зазначених у цій нормі складових, у тому числі премії за поточний місяць.

Характерною особливістю нарахування премії, порівняно з іншими складовими грошового забезпечення, наведеними у пункті 3 розділу III Порядку № 260 є те, що хоча зазначена виплата має постійний характер, однак її розмір не є сталим, з огляду на те, що такий визначається за рішенням керівника органу поліції щомісяця та її виплата проводиться в останній день місяця за поточний місяць.

За такого правового регулювання, Верховний Суд відхилив посилання позивача на те, що відповідач повинен був кожного місяця під час тимчасової непрацездатності позивача встановлювати розмір премії у розмірі не менше ніж той, що вже існував на день хвороби (за попередній час до хвороби), оскільки пункт 3 розділу III Порядку № 260 передбачає зберігання за позивачем виплати грошового забезпечення в розмірі, що вона отримувала на день хвороби з розрахунку, зокрема, премії саме за поточний місяць, а не попередній. Тобто, премія у складі грошового забезпечення при хворобі поліцейського зберігається за ним у розмірі, встановленому за поточний місяць.

За таких обставин, Верховний Суд не виявив підстав для визнання протиправними дій відповідача щодо зменшення розміру грошового забезпечення позивачу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 липня 2023 року у справі № 360/3119/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112470562>

1.2. Про умови для переведення прокурора в іншу окружну прокуратуру в межах адміністративно-територіальної одиниці

У разі успішного проходження атестації прокурором у керівника обласної прокуратури наявні повноваження з переведення прокурора в будь-яку окружну прокуратуру, яка розташована у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури та орган прокуратури, що є рівнозначним, вищим або нижчим щодо органу прокуратури, в якому він обіймав посаду прокурора на день набрання чинності Законом України від 19 вересня 2019 року № 113-ІХ "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури" (діє з 25 вересня 2019 року).

При цьому, таке переведення можливе за умови успішного проходження атестації прокурором, наявності вакансії та згоди прокурора на переведення

12 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Черкаської обласної прокуратури на рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 01 липня 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 28 вересня 2021 року у справі № 580/2248/21 за позовом ОСОБА_1 до Черкаської обласної прокуратури про визнання протиправним та скасування наказу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач з 2015 року перебував на посаді прокурора Черкаської місцевої прокуратури Черкаської області.

Згідно рішення кадрової комісії від 09.12.2020, прокурор Черкаської місцевої прокуратури Черкаської області ОСОБА_1 успішно пройшов атестацію.

15.03.2021 керівником Черкаської обласної прокуратури ОСОБА_1 запропоновано обійняти вакантну посаду прокурора Драбівського відділу Золотоніської окружної прокуратури Черкаської області.

Позивачем 15.03.2021 подано заяву керівнику Черкаської обласної прокуратури із запереченням про переведення його на посаду прокурора Драбівського відділу Золотоніської окружної прокуратури Черкаської області в наслідок наявності вакантних посад у Черкаській окружній прокуратурі Черкаської області та враховуючи сімейні обставини.

16.03.2021 особою подано заяву керівнику Черкаської обласної прокуратури про надання згоди на переведення його з посади прокурора Черкаської місцевої прокуратури Черкаської області на посаду прокурора Драбівського відділу Золотоніської окружної прокуратури Черкаської області у зв'язку з ненаданням пропозицій на переведення на посаду прокурора Черкаської окружної прокуратури Черкаської області.

16.03.2021 наказом керівника Черкаської обласної прокуратури переведено прокурора Черкаської місцевої прокуратури Черкаської області ОСОБА_1 на посаду прокурора Драбівського відділу Золотоніської окружної прокуратури Черкаської області з 16.03.2021.

Не погоджуючись з прийнятим рішенням позивач звернувся до суду з позовом.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позов задоволено.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, рішення судів попередніх інстанцій скасував та ухвалив нове рішення, яким у задоволенні позову відмовив.

ОЦІНКА СУДУ

Законом № 113-IX запроваджено реформування системи органів прокуратури, у зв'язку із чим до Закону № 1697-VII та інших законів були внесені зміни.

Зокрема статтю 32 Кодексу законів про працю України доповнено частиною п'ятою такого змісту: "Переведення прокурорів відбувається з урахуванням особливостей, визначених законом, що регулює їхній статус".

У пункті 18 розділу II Прикінцевих і перехідних положення Закону № 113-IX вказано, що у разі успішного проходження атестації прокурор за умови наявності вакансії та за його згодою може бути переведений Генеральним прокурором на посаду прокурора в Офіс Генерального прокурора, а керівником обласної прокуратури - на посаду прокурора у відповідній обласній прокуратурі та в окружній прокуратурі, яка розташована у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури.

Абзацом 5 пункту 19 розділу II Прикінцевих і перехідних положення Закону № 113-IX встановлено, що ненадання прокурором, у разі успішного проходження ним атестації, згоди протягом трьох робочих днів на переведення на запропоновану йому посаду в Офісі Генерального прокурора, обласній прокуратурі, окружній прокуратурі є підставою для його звільнення з посади прокурора.

У разі успішного проходження атестації прокурором у керівника обласної прокуратури наявні повноваження з переведення прокурора в будь-яку окружну прокуратуру, яка розташована у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури та орган прокуратури, що є рівнозначним, вищим або нижчим щодо органу прокуратури, в якому він обіймав посаду прокурора на день набрання чинності цим Законом.

При цьому, таке переведення можливе за умови успішного проходження атестації прокурором, наявності вакансії та згоди прокурора на переведення.

За такого правового регулювання Верховний Суд зауважив, що висновок судів Висновок судів попередніх інстанцій про те, що Законом № 1697-VII не встановлено гарантій прав прокурорів під час переведення на рівнозначну посаду в інший населений пункт (місцевість) під час проведення ліквідації чи реорганізації прокуратур, у зв'язку із чим застосуванню до спірних правовідносин підлягає стаття 32 КЗпП України, якою передбачені такі гарантії, прийнятий без урахування приписів пункту 18 розділу II «Прикінцевих і перехідних положень» Закону № 113-IX, який спірні правовідносини вирішує у спосіб, відмінний від правового регулювання трудових відносин відповідно до норм трудового законодавства.

На погляд колегії суддів Верховного Суду подання позивачем заяв щодо переведення, одна з яких містить згоду на переведення на посаду прокурора Драбівського відділу Золотоніської окружної прокуратури Черкаської області, беззаперечно свідчить про наявність згоди позивача на переведення.

За таких обставин Верховний Суд дійшов висновку про те, що приймаючи спірний наказ, відповідач діяв в межах наданих йому законом повноважень та відповідно до вимог чинного законодавства України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 липня 2023 року у справі № 580/2248/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112156044>

1.3. Про строковість перебування особи на посаді керівника наукової установи (заповідника)

Відповідно до частини першої, другої статті 391 КЗпП України якщо після закінчення строку трудового договору (пункти 2 і 3 статті 23) трудові відносини фактично тривають і жодна із сторін не вимагає їх припинення, дія цього договору вважається продовженою на невизначений строк.

Зважаючи на правовий статус природного заповідника і нормативне регулювання, яким має керуватися у своїй діяльності як заповідник, так і Міністерство освіти і науки України як орган його управління, призначення на посаду керівника цієї установи здійснюється на конкурсних засадах і передбачає укладення (за наслідками конкурсу) контракту, який не може бути безстрокової форми трудового договору з настанням умов, передбачених частиною першою статті 391 КЗпП України

Оскільки Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» обмежує строки перебування на посаді керівника наукової установи (у даному випадку – заповідника), контракт з керівником заповідника не може вважатися укладеним на невизначений строк на підставі частини першої статті 391 КЗпП України.

12 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Черкаської обласної прокуратури на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 08 вересня 2022 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 07 грудня 2022 року у справі № 380/4112/22 за позовом ОСОБА_1 до Міністерства освіти і науки України, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача: природний заповідник «Розточчя», про визнання протиправним і скасування наказу та протоколу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Відповідно до наказу ректора Національного лісотехнічного університету України від 23 листопада 2009 року проректор з адміністративно-господарської роботи університету позивач переведений на посаду директора природного заповідника «Розточчя» за строковим трудовим договором з 1 грудня 2009 року по 30 листопада 2010 року.

Після того Національний лісотехнічний університет України і позивач уклали контракт, за умовами якого ОСОБА_1 призначений на посаду директора природного заповідника «Розточчя» на строк з 1 грудня 2010 року по 1 грудня 2015 року.

У пункті 32 цього контракту зазначено, що підставами для припинення дії контракту є закінчення терміну його дії.

У період дії контракту позивача Заповідник перейшов у розпорядження МОН України, а отже Національний лісотехнічний університет України вже не міг бути суб'єктом призначення директора Заповідника.

3 грудня 2021 року МОН України видало наказ «Про оголошення конкурсного відбору керівника Природного заповідника «Розточчя», яким оголосило конкурсний відбір на заміщення посади керівника Заповідника.

За наслідками проведення процедури конкурсного відбору МОН України наказом від 11 лютого 2022 року призначило ОСОБА_4 директором природного заповідника «Розточчя» строком на п`ять років як переможця конкурсного відбору та уклало з цією особою контракт.

Позивач вважає, що оголошення конкурсного відбору на посаду директора природного заповідника «Розточчя», відповідно і результати (наслідки) цього конкурсного відбору, є неправомірні, у зв`язку з чим звернувся з цим позовом до суду.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У цій справі Верховний Суд висловив позицію щодо продовження дії строкового договору (контракту) з директором (керівником) природного заповідника на невизначений строк на підставі частини першої статті 39¹ КЗпП України у ситуації, коли до закінчення строку дії цього контракту змінилося підпорядкування очолюваної цим директором (керівником) установи, але й за таких умов після закінчення строку дії цього контракту директор (керівник) фактично продовжував виконувати покладені на нього обов`язки і вимог чи пропозицій щодо припинення цих [трудових] відносин не виявила жодна зі сторін контракту.

Зважаючи на правовий статус природного заповідника «Розточчя» і нормативне регулювання, яким має керуватися у своїй діяльності як Заповідник, так і відповідач як орган його управління Верховний Суд, надаючи відповідь на спірне питання, виходив з того, що призначення на посаду керівника цієї установи здійснюється на конкурсних засадах і передбачає укладення (за наслідками конкурсу) контракту, який не може набути безстрокової форми трудового договору з настанням умов, передбачених частиною першою статті 39¹ КЗпП України (якщо після закінчення строку трудового договору трудові відносини фактично тривають і жодна із сторін не вимагає їх припинення, дія цього договору вважається продовженою на невизначений строк).

У цьому зв`язку було зауважено, що Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» обмежує строки перебування на посаді керівника наукової установи, що додатково підтверджує позицію щодо (не)застосовності частини першої статті 39¹ КЗпП України у цій ситуації.

З урахуванням обставин цієї справи, колегія суддів вважала, що тривале виконання позивачем обов`язків керівника (директора) Заповідника після того, як закінчився строк дії контракту, не могло надати цьому контракту безстрокового характеру, тому що це суперечило б статті 9 Закону № 848-VIII (передбачає обмеження у строці обрання керівника державної установи).

Керівник такої установи як Заповідник не міг обиратися і призначатися безстроково, відповідно контракт з цим керівником, строк дії якого закінчився, але виконання обов'язків за яким фактично продовжувалося, не може вважатися укладеним на невизначений строк на підставі частини першої статті 39¹ КЗпП України.

На думку колегії суддів, обставини цієї справи та норми, якими вони урегульовані, у своїй сукупності свідчать, що спірним рішенням відповідач не порушив прав позивача й не позбавив його таким чином займаної посади, а лише реалізував свої повноваження як орган, якому підпорядкований природний заповідник «Розточчя».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 липня 2023 року у справі № 380/4112/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112156113>

1.4. Про відповідальність командира за своїх підлеглих

Стаття 58 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України та стаття 5 Дисциплінарного статуту покладають на командира відповідальність перед державою за виховання підпорядкованих йому військовослужбовців та за дотримання ними військової дисципліни. Така відповідальність може виражатися, у тому числі, і в дисциплінарній відповідальності командира за дії підлеглих йому військовослужбовців

13 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 21 грудня 2022 року у справі № 420/15045/21 за позовом ОСОБА_1 до Центрального управління Служби безпеки України про визнання протиправним та скасування наказу

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням виконавчого комітету Луцької міської ради «Про затвердження форми договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом у м. Луцьку, умови якого обов'язкові до виконання» від 23.07.2020 затверджено форму договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом у м. Луцьку, умови якого обов'язкові для виконання, згідно з додатком.

Додатком до зазначеного рішення викладено текст договору на перевезення автомобільним транспортом у м. Луцьку, умови якого обов'язкові для виконання, зокрема, у пп.2.2.15 положеннями якого передбачено:

«У разі відсутності замовлення на соціально значущі послуги, безкоштовно та бездотаційно перевозить пасажирів пільгових категорій згідно з переліком, встановленим рішенням виконавчого комітету на відповідний рік, не більше семи пасажирів одночасно в салоні автобуса під час руху на маршруті. Цей перелік вивішує в салоні автобуса.

У випадку встановлення Організатором замовлення обсягів перевезень пасажирів автомобільним транспортом на пільгових умовах, перевізнику надається компенсація. Порядок компенсації визначається замовленням».

Позивач вважав, що оскаржуваним рішенням затверджено форму договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом у м. Луцьку, за змістом якого не передбачено умов щодо розміру компенсації витрат автомобільного перевізника внаслідок перевезення пільгових пасажирів та механізм їх виплати, як не передбачений і порядок регулювання тарифів, зокрема, а також відсутнє положення про обов'язок організатора затвердити економічно обґрунтовані тарифи, що прямо суперечить положенням статей 29, 31, 37 Закону України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2021 № 2344-III (далі - Закон № 2344-III).

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційної інстанції, позов задоволено повністю.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення судів попередніх інстанцій в частині задоволення позовної вимоги про зобов'язання виконавчого комітету Луцької міської ради прийняти новий нормативно-правовий акт на заміну скасованого рішення – скасовано, в решті рішення судів – залишено без змін.

ОЦІНКА СУДУ

у цій справі ключовим питанням для надання оцінки правочинності притягнення позивача до дисциплінарної відповідальності є встановлення наявності факту невиконання чи неналежного виконання позивачем службових обов'язків щодо дотримання військової дисципліни, тобто наявності підстав для притягнення позивача до дисциплінарної відповідальності.

Позивачем фактично не спростовується обставина вчинення підлеглими йому військовослужбовцями Сумського районного відділу УСБУ в Сумській області наведених діянь. Основні доводи позивача про незгоди із застосуванням щодо нього заходом дисциплінарної відповідальності зводяться до того, що відвідачем не доведено наявності його вини як командира у порушенні підлеглими йому військовослужбовцями норм чинного законодавства, тобто не доведено склад дисциплінарного проступку.

Приписами статті 58 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України на командира (начальника) як єдиначальника покладено особисту відповідальність, зокрема, і за виховання, військову дисципліну, морально-психологічний стан особового складу.

Статтею 59 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України прямо передбачено, що командир (начальник) зобов'язаний, окрім іншого, знати морально-психологічні якості безпосередньо підпорядкованих військовослужбовців; займатися правовим вихованням підлеглих; встановлювати у військовій частині, на кораблі (у підрозділі) такий внутрішній порядок, який гарантував би неухильне виконання законів України і положень статутів Збройних Сил України; постійно виховувати підлеглих у дусі гуманізму та людяності, спираючись при цьому на загальновизнані принципи міжнародного права; проводити роботу щодо зміцнення військової дисципліни, запобігання надзвичайним подіям, кримінальним та іншим правопорушенням серед особового складу, своєчасно виявляти й усувати їх причини.

Відповідно до статті 5 Дисциплінарного статуту командир відповідає за стан військової дисципліни, який визначається, зокрема, і морально-психологічним станом особового складу, спроможністю командирів підтримувати на належному рівні військову дисципліну. Діяльність командира щодо підтримання військової дисципліни оцінюється виконанням обов'язків з додержанням вимог законів і статутів Збройних Сил України, повним використанням дисциплінарної влади для наведення порядку і запобігання порушенням військової дисципліни. Командир, який не забезпечив додержання військової дисципліни та не вжив заходів для її відновлення, несе встановлену законом відповідальність.

Проаналізувавши положення наведених норм законодавства, Верховний Суд дійшов висновку, що вони покладають на командира відповідальність перед державою за виховання підпорядкованих йому військовослужбовців та за дотримання ними військової дисципліни.

Така відповідальність може виражатися, у тому числі, і в дисциплінарній відповідальності командира за дії підлеглих йому військовослужбовців.

Отже, факт вчинення підлеглими позивачу військовослужбовцями Сумського районного відділу УСБ України дій, які мають ознаки кримінального правопорушення, став наслідком їх низьких морально-психологічними якостей, відповідальність за які, як встановлено статтею 58 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України та статтею 5 Дисциплінарного статуту несе також і позивач як їх командир (начальник).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2023 року у справі № 420/15045/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112184734>

1.5. Про відсутність в органів місцевого самоврядування повноважень щодо затвердження певних форм типових договорів

Норми Закону України від 26.11.2015 № 848-VIII «Про місцеве самоврядування в Україні» не передбачають повноважень органів місцевого самоврядування затверджувати форми типових договорів про перевезення пасажирів

13 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Виконавчого комітету Луцької міської ради на рішення Волинського окружного адміністративного суду від 25 січня 2021 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 19 травня 2021 року у справі № 140/14050/20 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю ВТП «Санрайз» ЛТД до виконавчого комітету Луцької міської ради про скасування рішення та зобов'язання вчинити дії

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Наказом Голови СБУ від 9 квітня 2021 року полковника ОСОБА_1 призначено на посаду начальника Сумського районного відділу УСБУ в Сумській області.

У відповідності до відомостей витягу з рапорту начальника Головної інспекції СБУ від 21 липня 2021 року вбачається, що співробітниками Сумського районного відділу УСБУ в Сумській області (які були підлеглими ОСОБА_1) вчинено напад на прикордонний наряд і за цим фактом слідчим відділом Сумського РУП ГУ НП України в Сумській області в Єдиний реєстр досудових розслідувань внесено відповідні відомості за ознаками кримінальних правопорушень.

Зазначені протиправні дії військовослужбовців СБУ стали можливими з причин послаблення позивачем контролю за військовою дисципліною підлеглих йому військовослужбовців, що свідчить про порушення останнім під час перебування на посаді начальника Сумського районного відділу УСБУ в Сумській області вимог: статті 4 Дисциплінарного статуту, статей 11, 58, 59 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України та пункту 2.1 Інструкції №77/ДСК.

За цим фактом, позивача притягнуто до дисциплінарної відповідальності у вигляді попередження про неповну службову відповідність за порушення військової дисципліни.

Позивач не погоджується зі спірним наказом про притягнення його до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з чим стверджує, що він не порушував військову дисципліну або громадський порядок, не допускав вчинення ним самим негідних вчинків.). Зазначив, що стримати своїх підлеглих від негідного вчинку не міг, оскільки не знаходився поруч із ними під час його вчинення, про умисел його вчинення з боку підлеглих він не знав. Відтак позивач вважає, що ним не було вчинено дисциплінарного проступку, наслідком якого було би застосування дисциплінарного стягнення у вигляді попередження про неповну службову відповідність.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено повністю.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове, яким відмовив у задоволенні позовних вимог.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення суду апеляційної інстанції - без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані надати перевізникам, які здійснюють пільгові перевезення пасажирів та перевезення пасажирів за регульованими тарифами, компенсацію відповідно до закону (частина друга статті 29 Закону № 2344-III).

Відповідно до частини першої статті 31 Закону № 2344-III відносини автомобільного перевізника, що здійснює перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування міських, приміських та міжміських, які не виходять за межі території області (внутрішньообласні маршрути), із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування визначаються договором про організацію перевезень пасажирів на автобусному маршруті загального користування, у якому встановлюються: перелік маршрутів загального користування, які буде обслуговувати автомобільний перевізник, умови організації перевезень, показники якості транспортного обслуговування населення, термін роботи

автомобільного перевізника, зобов'язання органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо облаштування маршруту, підтримки проїзної частини автомобільної дороги та під'їзних шляхів у належному стані (тільки для міських автобусних маршрутів), розмір компенсації витрат автомобільного перевізника внаслідок перевезення пільгових пасажирів та регулювання тарифів, механізм їх виплати.

Натомість, у затвердженому виконавчим комітетом Луцької міської ради договорі не визначено ні обов'язку виконавчого комітету Луцької міської ради компенсувати перевізнику витрати на перевезення пільгових категорій пасажирів, ні розміру компенсації витрат, ні механізму відшкодування.

За наведених обставин Верховний Суд уважав правильними висновки судів попередніх інстанцій, що відсутність таких умов у затвердженій формі договору не відповідає положенням статті 31 Закону № 2344-III.

Верховний Суд звернув увагу на той факт, що оскаржуваним рішенням відповідача затверджена форма «договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом у м. Луцьку, умови якого обов'язкові для виконання».

Затверджена письмова форма договору із заздальгідь визначеними умовами за своїм змістом є типовим договором.

У постанові від 28.07.2021 № 927/1041/19 Верховний Суд зауважив, що типовий договір у розумінні статей 179, 184 Господарського кодексу України не є ні нормативним актом, ні самостійним укладеним договором.

Типовий договір у розумінні статей 179, 184 Господарського кодексу України не є ні нормативним актом, ні самостійним укладеним договором. Натомість він становить собою сукупність істотних умов, які уповноважений орган визначає як такі, що є обов'язковими при укладенні сторонами договору відповідного типу, однак такі умови можуть бути конкретизовані, що є невід'ємним правом сторін при встановленні, зміні або припиненні їх взаємних прав та обов'язків.

Типові договори є інструментами державного регулювання договірних відносин у сфері господарювання, які застосовуються для спрощення процесу укладання конкретних господарських договорів та визначення бажаної, з точки зору держави, моделі договірних зобов'язань.

Зміна відповідачем назви з «типовий договір» на «договір, умови якого є обов'язковими» під час затвердження його форми оскаржуваним рішенням у цьому провадженні не змінює суті цього договору та не відмінює того факту, що за всіма ознаками він є типовим.

Водночас, норми Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» не передбачають повноважень органів місцевого самоврядування затверджувати форми типових договорів про перевезення пасажирів.

За таких обставин та правового регулювання, Верховний Суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій про наявність підстав для задоволення позовної вимоги про визнання протиправним та нечинним рішення виконавчого комітету Луцької міської ради «Про затвердження форми договору на перевезення

пасажирів автомобільним транспортом у м. Луцьку, умови якого обов'язкові до виконання» від 23.07.2020.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 серпня 2023 року у справі № 140/14050/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112587609>

1.6. Про документи, за допомогою яких можна підтвердити здійснення реєстраційних дій з транспортним засобом у разі відсутності реєстрових записів у Єдиному державному реєстрі транспортних засобів МВС

Протоколи про адміністративне правопорушення, договори купівлі-продажу, виписки від страхових компаній, довідки про проходження технічних оглядів, не є документами, що підтверджують здійснення саме реєстраційних дій щодо ТЗ.

У разі зникнення в ЄДРТЗ відомостей про реєстрацію ТЗ, урахувавши положення пунктів 7-8, 14-15 (пункти 15-16 в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) Порядку № 1388, підставою для внесення інформації про таку реєстрацію будуть документи, які засвідчують попередньо здійснену реєстрацію.

Якщо ж встановити дійсність первинної реєстрації транспортних засобів за записами книг обліку зареєстрованих ТЗ не має можливості, то у цьому випадку єдиними належними документами, які засвідчують попередньо здійснену реєстрацію транспортних засобів є свідоцтва про їх попередню реєстрацію.

Також доказом щодо підтвердження здійснення реєстраційних дій з транспортними засобами можуть бути і книги обліку зареєстрованих ТЗ

16 серпня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 та ОСОБА_2 на рішення Київського окружного адміністративного суду від 09 серпня 2021 року та Шостого апеляційного адміністративного суду від 10 лютого 2022 року у справі № 320/5649/20 за позовом ОСОБА_1 та ОСОБА_2 до Головного сервісного центру Міністерства внутрішніх справ України про зобов'язання держателя Єдиного державного реєстру транспортних засобів МВС (далі - ЄДРТЗ) - ГСЦ МВС України через формувачів записів у ЄДРТЗ - територіальні сервісні центри МВС на території України поновити втрачені за невідомих причин дані реєстрових записів на транспортні засоби

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачі 09.10.2019 звернулися до РСЦ ГСЦ в Київській області ТСЦ МВС України № 3247 з приводу надання послуги з переоформлення належних їм на праві власності транспортних засобів (далі - ТЗ), проте їм було відмовлено у такій перереєстрації з причини відсутності реєстрових записів в ЄДРТЗ МВС на зазначені ТЗ.

Надані позивачами свідоцтва про реєстрацію 14 ТЗ були поставлені під сумнів відповідачем.

Стосовно означених 14 ТЗ, відповідно до витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань від 29.07.2021 щодо триваючого порушеного кримінального

провадження, в межах якого та за заявою відповідача розслідується питання достовірності свідоцтв про реєстрацію транспортних засобів позивачів.

Всі ці 14 автомобілів, відомості на які містяться в наданих суду позивачами свідоцтвах про реєстрацію транспортних засобів (марка, VIN-код) в підсистемі ЄДРТЗ «Митні документи» як розмитнені не значаться.

Стосовно інших двох ТЗ встановлено, що свідоцтво про їх реєстрацію дійсно були зареєстровані, відомості щодо них містяться в книгах обліку, які велись згідно Наказу МВС № 599 від 02.11.1994 (втратив чинність 2002 року) «Про затвердження Інструкції про порядок обліку транспортних засобів, оформлення і видачі реєстраційних документів, номерних знаків на них та проведення перевірок в реєстраційно-екзаменаційних підрозділах Державтоінспекції МВС України».

Позивачі зазначають, що доведеність факту приналежності їм вищезазначених автомобілів підтверджується свідоцтвами про їх реєстрацію та обставинами використання цих автомобілів позивачами, проте відсутність в ЄДРТЗ за невідомих причин реєстраційних записів щодо означених автомобілів, які були раніше зареєстровані за позивачами в установленому законодавством порядку, суттєво порушує їх права і не дає можливості у повній мірі розпоряджатися цією власністю.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позов задоволено частково.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій - без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Реєстрація, перереєстрація транспортних засобів здійснюється відповідно до Закону України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 № 3353-XII, (далі - Закон №3353-XII), Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1388 від 07.09.1998 (далі - Порядок № 1388).

Аналіз змісту положень пунктів 7, 8, 14 та 15 Порядку № 1388 дає підстави для висновку, що документом, який підтверджує здійснення реєстраційних дій із ТЗ є свідоцтво про його реєстрацію.

У період 2007-2010 років (період реєстрації спірних ТЗ позивачів) повноваження щодо державної реєстрації, перереєстрації та облік транспортних засобів здійснювали органи Державтоінспекції МВС.

Порядок здійснення підрозділами Державтоінспекції МВС державної реєстрації, перереєстрації та обліку транспортних засобів, оформлення і видача реєстраційних документів, номерних знаків на них визначався відповідними Інструкціями, затвердженими наказами МВС № 599 від 02.11.1994, № 379 від 11.08.2010.

Проаналізувавши зміст цих наказів, Верховний Суд дійшов висновку, що доказом щодо підтвердження здійснення реєстраційних дій з транспортними засобами можуть бути і книги обліку зареєстрованих ТЗ.

У той час як, протоколи про адміністративний правопорушення, договори купівлі-продажу, виписки від страхових компаній, довідки про проходження технічних оглядів, на які посилаються позивачі, не підтверджують здійснення саме реєстраційних дій щодо ТЗ.

Звертаючись до суду позивачі обмежили предмет позову виключно оскарженням бездіяльності відповідача щодо непоновлення втрачених відомостей у ЄДРТЗ стосовно належних їм ТЗ.

Зазначеним вище Порядком №1388 як і Порядком ведення ЄДРТЗ та Положенням про ЄДРТЗ не визначено процедуру поновлення відомостей у ЄДРТЗ у разі їх зникнення/втрати.

Поряд із цим, суди попередніх інстанцій обґрунтовано виходили із того, що у разі зникнення в ЄДРТЗ відомостей про реєстрацію ТЗ, урахувавши положення пунктів 7-8, 14-15 (пункти 15-16 в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) Порядку № 1388, підставою для внесення інформації про таку реєстрацію будуть документи, які засвідчують попередньо здійснену реєстрацію.

За обставин цієї справи, спірні 14 ТЗ позивачів були зареєстровані органами МВС до прийняття Інструкції № 379 (у період з 2007 по 2010 роки), а тому суди попередніх інстанцій констатували, що встановити дійсність первинної реєстрації транспортних засобів, належних позивачам за записами книг обліку зареєстрованих ТЗ не має можливості.

З огляду на вказане, правильним є висновок судів попередніх інстанцій, що у цьому випадку єдиними належними документами, які засвідчують попередньо здійснену реєстрацію спірних 14 ТЗ позивачів є свідоцтва про їх попередню реєстрацію.

Водночас, у цій справі відсутні будь-які докази щодо вчинення посадовими чи іншими особами дій направлених на видалення інформації щодо реєстрації спірних ТЗ в ЄДРТЗ.

За таких обставин, колегія суддів погодилася із висновком судів попередніх інстанцій, що за відсутності належних доказів на підтвердження попередньої реєстрації 14 спірних автомобілів, відповідач, відмовляючи у поновленні реєстраційних записів в ЄДРТЗ стосовно них, не допустив протиправної бездіяльності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 серпня 2023 року у справі № 320/5649/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112850516>

IV. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

1.1. Про адміністратора підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи

Адміністратором підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» є Державне підприємство «Центр судових сервісів». Державне підприємство «Інформаційні судові системи» не володіє та не розпоряджається інформацією про такі обставини: чи має платник зареєстрований електронний кабінет єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи і з якого часу; чи доставлене в електронний кабінет відповідне судові рішення з визначеною датою і коли; чи були з боку адміністратора забезпечені технічні умови задля доступу особи до електронного кабінету у відповідний період, тобто чи існувала технічна можливість доступу до електронного кабінету для ознайомлення з судовим рішенням

03 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на ухвалу Другого апеляційного адміністративного суду від 03 березня 2023 року у справі № 480/805/21 (провадження № К/990/9932/23) за позовом платника до Головного управління Державної податкової служби у Сумській області про визнання незаконною документальної позапланової невіізної податкової перевірки, визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень і податкової вимоги.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Ухвалою від 03 березня 2023 року Другий апеляційний адміністративний суд повернув апеляційну скаргу платника на підставі пункту 1 частини четвертої статті 169 Кодексу адміністративного судочинства України, оскільки у встановлений судом строк не було усунуто виявлений недолік апеляційної скарги. Ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху позивач отримав через підсистему «Електронний суд» у персональному електронному кабінеті 15 лютого 2023 року о 19:24, але станом на 03 березня 2023 року вимоги ухвали суду не були виконані.

Не погодившись з ухвалою суду апеляційної інстанції про повернення апеляційної скарги, платник подав касаційну скаргу, у якій, покликаючись на порушення судом норм процесуального права, просив скасувати ухвалу суду, а справу повернути до суду апеляційної інстанції для вирішення питання про звільнення від сплати судового збору відповідно до поданого клопотання та відкриття провадження у справі. Касаційна скарга була обґрунтована тим, що позивач не отримував ухвали суду про залишення апеляційної скарги без руху ані в паперовій, ані в електронній формі, а про її наявність дізнався з Єдиного державного реєстру судових рішень і в межах наданого в цій ухвалі строку направив до суду клопотання про звільнення від сплати судового збору з доданими доказами про відсутність доходу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Чинне законодавство визначило вичерпний перелік осіб, які реєструють свої офіційні електронні адреси в єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі (далі – ЄСІТС) в обов'язковому порядку. Реєстрація інших осіб здійснюється в добровільному порядку. Якщо фізична особа (учасник справи) в добровільному порядку пройшла процедуру реєстрації, яка здійснюється лише з використанням кваліфікованого електронного підпису такої особи та з внесенням адреси електронної пошти, остання вважається офіційною електронною адресою такої особи, а така фізична особа – користувачем ЄСІТС. Перевірка наявності в учасника справи зареєстрованого електронного кабінету здійснюється в автоматизованому порядку. Формування судового рішення в автоматизованій системі діловодства судів та направлення судового рішення до Єдиного державного реєстру судових рішень супроводжується автоматичним направленням рішення суду до електронного кабінету.

Адміністратором підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» визначено Державне підприємство «Центр судових сервісів».

Державне підприємство «Інформаційні судові системи» не володіє та не розпоряджається інформацією про такі обставини:

- чи має платник зареєстрований електронний кабінет ЄСІТС і з якого часу;
- чи доставлене до електронного кабінету відповідне судове рішення з визначеною датою і коли саме;
- чи були з боку адміністратора ЄСІТС забезпечені технічні умови задля доступу особи до електронного кабінету у відповідний період, тобто чи існувала технічна можливість доступу до електронного кабінету для ознайомлення з судовим рішенням.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 липня 2023 року у справі № 480/805/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111949644>

1.2. Про відшкодування витрат на професійну правничу допомогу

Наявність / відсутність з боку іншої сторони заперечень проти відшкодування витрат на професійну правничу допомогу має значення лише для розв'язання питання про співмірність заявлених до відшкодування судових витрат на правову допомогу (як це встановлено частиною сьомою статті 134 Кодексу адміністративного судочинства України), але не впливає на обов'язок суду під час вирішення питання про розподіл судових витрат на професійну правничу допомогу застосовувати вимоги частин першої–четвертої статті 134 цього Кодексу і перевіряти заявлені витрати на відповідність іншим, окрім співмірності, критеріям

25 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою

відповідальністю «Джерело-2» на рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 22 листопада 2022 року й постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 22 березня 2023 року у справі № 340/4492/22 (провадження № К/990/12857/23) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Джерело-2» до Головного управління Державної податкової служби у Кіровоградській області, ДПС України про визнання протиправними та скасування рішень з питань зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, зобов'язання їх зареєструвати, а також покласти судові витрати на відповідачів, зокрема, стягнути з них витрати на правничу допомогу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На підставі договору про надання правничої допомоги сторони погодили, що ціна адвокатських послуг становить 33 000 грн. Рахунок фактури на суму 33 000 грн було виставлено 12 вересня 2022 року, але не надано суду доказів оплати цієї суми, як і не надано детального опису виконаних адвокатом робіт / наданих послуг, а також здійснених витрат.

Кіровоградський окружний адміністративний суд задовольнив позов та здійснив розподіл судових витрат, стягнувши на користь платника сплачений судовий збір коштом бюджетних асигнувань контролюючого органу, але відмовивши у стягненні витрат на правничу допомогу. Суд першої інстанції дійшов висновку, що на підтвердження понесених витрат на правничу допомогу платник податків надав копії договору про надання правничої допомоги, ордеру, рахунку фактури, свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, але не було надано доказів оплати цієї суми, як і не надано детального опису виконаних адвокатом робіт / наданих послуг, а також здійснених витрат.

Третій апеляційний адміністративний суд залишив без змін рішення суду першої інстанції в частині відмови у відшкодуванні витрат на професійну правничу допомогу. Суд апеляційної інстанції вказав, що зазначені в клопотанні докази на підтвердження витрат на правничу допомогу не можна взяти до уваги, оскільки такі докази не подані в установлений строк (до прийняття рішення по суті) і скаржник в апеляційній скарзі не обґрунтував неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від нього. Суд звернув увагу, що всі документи були сформовані у вересні 2022 року, до ухвалення рішення суду першої інстанції.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Поведінка платника щодо ненадання доказів понесення судових витрат на правничу допомогу, які вже були наявні станом на час ухвалення судового рішення, як і неповідомлення суду про їх надання після ухвалення судового рішення, зумовила відмову у їх відшкодуванні з контролюючих органів. Тому надання відповідних доказів не може виправдовуватися процедурою, закріпленою в частині сьомій статті 139,

частинах третій–п'ятій статті 143, статті 252 КАС України, яка застосовується за наявності підстав, чітко визначених у цих нормах.

Наявність / відсутність з боку іншої сторони заперечень проти відшкодування витрат на професійну правничу допомогу має значення лише для вирішення питання про співмірність заявлених до відшкодування судових витрат на правову допомогу (як це встановлено частиною сьомою статті 134 КАС України), але не впливає на обов'язок суду під час вирішення питання про розподіл судових витрат на професійну правничу допомогу застосовувати вимоги частин першої–четвертої статті 134 цього Кодексу і перевіряти заявлені витрати на відповідність іншим, окрім співмірності, критеріям.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 липня 2023 року у справі № 340/4492/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112414555>

1.3. Про зловживання процесуальними правами у випадку подання двох однакових за змістом позовів

Подання двох однакових за змістом позовів породжує обґрунтовані сумніви у добросовісності позивача, за змістом статті 45 Кодексу адміністративного судочинства України такі дії відповідають поняттю зловживання процесуальними правами, відтак дискредитує дії позивача в цілому - як щодо другого, так і щодо першого позову.

Зловживання процесуальними правами є несумісним з правом на доступ до суду і в разі встановлення таких зловживань відповідна заява підлягає залишенню без розгляду

05 липня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Національного банку України на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 19 серпня 2019 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 9 грудня 2019 року у справі № 640/11396/19 за позовом Акціонерного товариства «Сбербанк» (після перейменування Акціонерне товариство «Міжнародний резервний банк») до Національного банку України про визнання протиправним та скасування рішення Комітету з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем Національного банку України від 22.12.2018 про накладення штрафу (одна з позовних вимог).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

25.06.2019 позивачем подано та зареєстровано у суді першої інстанції позовну заяву у справі № 640/11396/19, яка розглядалась.

На наступний день, 26.06.2019, позивачем подано ще один позов у справі № 640/11561/19 до цього самого відповідача з тим самим предметом та з однакових порівняно зі справою № 640/11396/19 підстав.

Судовий збір за подання зазначених позовних заяв безпосередньо при зверненні до суду позивачем не сплачено.

Позивачем факт подачі двох однакових позовів до одного суду не заперечувався.

Ухвалою суду від 04.07.2019 відкрито провадження у справі № 640/11396/19 та призначено на 24.07.2019 підготовче засідання.

У справі № 640/11561/19 ухвалою суду від 15.07.2019 позовну заяву залишено без руху у зв'язку з несплатою судового збору, а ухвалою від 04.09.2019 позовну заяву повернуто позивачеві у зв'язку з невиконанням вимог ухвали про залишення позовної заяви без руху.

Таким чином, станом на час вирішення питання про відкриття провадження у справі № 640/11396/19, яка розглядається, в провадженні Окружного адміністративного суду міста Києва перебувало дві справи АТ «Сбербанк» до Національного банку України з тим самим предметом та з однакових підстав.

Така ж ситуація зберігалась і після відкриття провадження у справі №640/11396/19, проведення підготовчого засідання, його закінчення та призначення справи до судового розгляду по суті.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій, а позовну заяву залишив без розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що подання двох однакових за змістом позовів породжує обґрунтовані сумніви у добросовісності позивача, за змістом статті 45 КАС України такі дії відповідають поняттю зловживання процесуальними правами, відтак дискредитує дії позивача в цілому - як щодо другого, так і щодо першого позову.

Крім того, представником відповідача в суді першої інстанції було заявлено клопотання про залишення позовної заяви без розгляду з підстав передбачених статтею 45 та пунктом 10 статті 240 КАС України.

Відмовляючи в задоволенні такого клопотання, суд першої інстанції, з висновками якого погодився суд апеляційної інстанції, виходив з того, що станом на час його вирішення позовну заяву у справі № 640/11561/19 повернуто.

Водночас, за змістом пункту 10 статті 240 КАС України суд залишає позов без розгляду, якщо на час вирішення питання про відкриття провадження у справі, що розглядається, не постановлена ухвала про відкриття або відмову у відкритті провадження у справі, повернення позовної заяви або залишення позову без розгляду.

Таким чином, для застосування пункту 10 статті 240 КАС України визначальним є стан, який існував саме на момент відкриття провадження, у справі, яка розглядається.

Оскільки станом на час відкриття провадження у справі, яка розглядається, у справі № 640/11561/19 ухвала про відкриття або відмову у відкритті провадження у справі, повернення позовної заяви або залишення позову без розгляду постановлена

не була, то були підстави для залишення позову без розгляду на підставі пункту 10 статті 240 КАС України.

Саме такі ознаки відрізняють цю підставу залишення позовної заяви без розгляду від підстави, яка передбачена пунктом 3 статті 240 КАС України, відповідно до якого для залишення позову без розгляду на момент вирішення цього питання у провадженні цього або іншого суду повинна перебувати справа про спір між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.

Крім того, Верховний Суд наголосив, що право на доступ до правосуддя не повинне використовуватись учасником справи всупереч завданню адміністративного судочинства.

Зловживання процесуальними правами є несумісним з правом на доступ до суду і в разі встановлення таких зловживань відповідна заява підлягає залишенню без розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 липня 2023 року у справі № 640/11396/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112065052>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2023 року / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду; відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Київ, 2023. – 77 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua